

Zastupitev podtalnice — poziv k večji skrbi za okolje

Zastupitev podtalnice v Krškem nam ponovno postavlja v razmislek naš odnos do okolja.

Svetovna zdravstvena organizacija definira zdravje kot stanje telesne, socialne in duševne blaginje, ne pa samo kot odsotnost bolezni.

Definicija socialnega zdravja (Kopenhagen, 1964) opredeljuje socialno zdravje kot skupek pravic, med njimi tudi pravico do zdravega okolja.

Zastupitev podtalnice nas opozarja, da je nekaj hudo narobe v našem odnosu do okolja in da so količine nitratov v podtalnici resen alarm, da v tem odnosu naredimo takojšen preobrat.

Izmerjene količine nitratov, ki se gibljejo med 8,4 mg/l na Bregah in 13,8 pri Leskovcu so še vedno pod koncentracijami, ki jih dopušča Pravilnik o higienski neoporečnosti pitne vode (Uradni list SFRJ, 33/87, str. 871) za izredne razmere. Dovoljena količina za izredne razmere je 15 mg/l za nitrate in 0,05 mg/l za nitrite.

Za normalne razmere je dovoljena količina 10 mg/l za nitrate in 0,005 mg/l za nitrite.

Iz povedanega je razvidno, da so izmerjene količine med vrednostjo, ki je dovoljena za normalne razmere, in tisto za izredne razmere (10-15 mg/l), da neposredne nevarnosti za zdravje ni. Enako velja za najbolj ogroženo populacijo dojenčkov, pri katerih nastopi ogroženost, če so količine nad 20 mg/l. Koncentracije, ki povzročijo smrt, so tisočkrat višje.

Gotovo pa je tudi sedanje stanje podtalnice na Krškem polju resen alarm, kajti narava ne more in ne sme postati naše smetišče, ampak smo dolžni našim zanamcem omogočiti, da bodo živeli v takšnem okolju, kakršnega smo mi sprejeli, še preden smo ga začeli tako neusmiljeno uničevati.

Sedanja zvišana količina nitratov — ne nitritov — ne more povzročiti okvar zdravja, opozarja pa nas, da moramo svoj odnos do okolja bistveno spremeniti. Ugotoviti moramo, kaj vse odlagamo med smetmi in odpadki, s čim gnojimo, kaj prevažamo po prometnicah čez Krško polje... Skratka: moramo se začeti zavedati, da narava ni večna in neskončna, da zahteva podrejanje in da lahko silovito kaznuje vsako nesmotnost.

Bojazen, da so zvišane količine nitratov posledica obratovanja farme na Pristavi, je

Nitrati se resorbirajo preko prebavil, delujejo na periferno ožilje tako, da ga širijo. To njihovo lastnost izkoriščamo pri zdravljenju boleznih srca in ožilja v zdravilih, kot sta npr. nitroglicerol za lajšanje napadov srčne angine in isosorb retard za boljšo prekrvavitev srčne mišice. Pri večjih koncentracijah se vežejo na krvno barvilo hemoglobin in onemogočajo prenos kisika.

Presnova poteka tako, da se del nitritov (okoli tretjina) izloča v obliki nitritovih ionov, ostalo pa se presnavlja v amoniak in se izloča z urinom. Organski nitratni estri se presnavljajo v jetrih.

Znaki zastrupitve nastanejo pri jemanju

neutemeljena; ugotovljeno je, da podzemeljski tokovi vode to onemogočajo, saj niso usmerjeni k črpališču za vodo, temveč proč od njega. Vsekakor pa ostaja resno opozorilo in naloga, ki jo je treba dokončati, to, da ugotovimo, koliko je prodaja umetnih gnojil upadla in koliko ter kje se po površinah Krškega polja poliva gnojilka, saj trenutno ni niti

večjih količin. Pri koncentraciji nad 20 mg/l se lahko pokažejo pri dojenčkih.

Prvi znaki so: glavobol, vrtoglavica, slabost, bruhanje, rdeča koža, ki kasneje zaradi methemoglobinemije postane modrikasta. Kasneje se pojavijo še bolečine v jetrih, pospešen ali upočasnen srčni utrip, kri v urinu, zmanjšanje količine urina, spremembe elektrolitov v telesnih tekočinah ter lažja methemoglobinemija.

Terapija akutne zastrupitve (npr. zaradi zaužitja večje količine zdravil v samomorilne namene): izzivanje bruhanja, ohranjanje normalnega delovanja srca in ožilja ter dihanja. V najtežjih primerih je potrebna hemodializa.

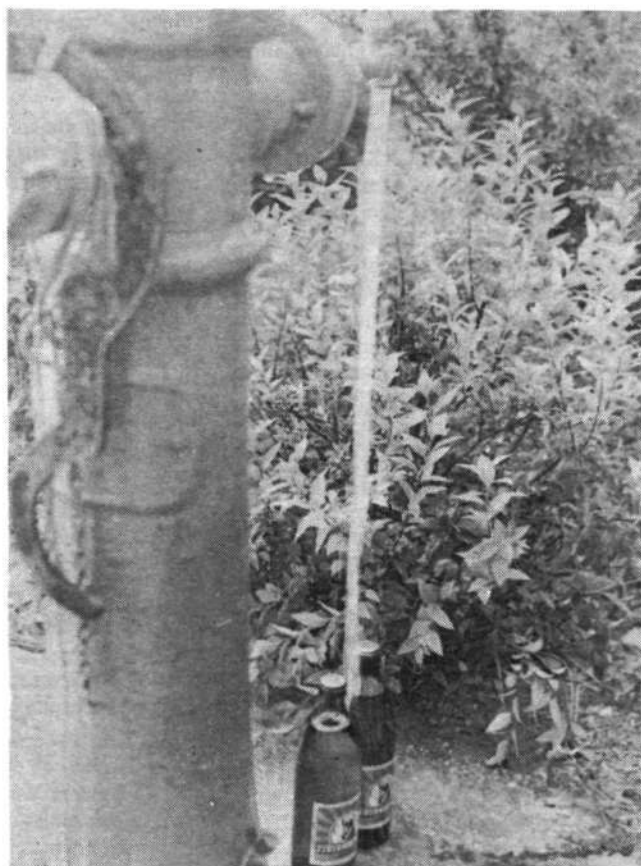

Foto: Črt Čargo

nadzora niti podatkov o tem, kako se uresničuje odlok izvršnega sveta o prepovedi gnojenja v varstvenem območju.

Kot zdravstvena ustanova želimo s tem pojasnilom prispevati k pomirjanju razmer, hkrati pa izreči resno opozorilo kot nosilci splošnih prizadevanj za ohranjanje čistega okolja.

Za Zdravstveni dom Krško:
dr. Rudolf Ladika

Stališča inšpektorata

Pravilnik o higienski neoporečnosti pitne vode je bil spremenjen in sprejet leta 1987 ter objavljen v uradnem listu SFRJ, št. 33/87. Ta pravilnik je usklajen z normami Mednarodne zdravstvene organizacije (WHO) in dopušča največ 10 mg nitratov v 1 litru vode v normalnih razmerah. V izrednih razmerah — te lahko trajajo največ 7 dni — pa je dovoljena količina nitratov višja: 15 mg v litru vode.

V Krškem vodovodu — črpališče Drnovo — so bile dovoljene količine nitratov prvič presežene že 29. julija. Zaradi izredno močnih padavin so pristojni organi smatrali (po posvetu z Republiškim sanitarnim inšpektoratom), da gre za izredne razmere. Zaradi močnejšega dodajanja neoporečne vode iz črpališča Brege je količina nitratov po sedmih dneh padla pod dovoljeno mejo, zato ni bilo treba ukrepati in oskrba z vodo je potekala normalno.

Ko se je 5. septembra 1989 količina nitratov ponovno dvignila nad 10 mg v litru vode in ni bilo več možno smatrati, da gre za izredno stanje, je pristojna inšpekcija ukrepala ter zahtevala od DO Kostak Krško, naj zagotovi oskrbo prebivalstva z zdravim, neoporečnim pitno vodo. Inšpekcija meni, da se izredno stanje ne more in ne sme ponavljati vsak mesec, in je ukrepala v skladu s predpisi, ne glede na različna mnenja raznih strok o škodljivosti nitratov za zdravje ljudi. Nekateri strokovnjaki v Sloveniji namreč menijo, da nitrati v dva- do trikrat večji količini od dovoljene v pitni vodi niso škodljivi za zdravje, vendar so pristojni organi prepričani, da bi bilo to neprimerno dokazovati na prebivalstvu Krškega polja in iz ljudi delati poskusne kunce.

Po 8. septembru je količina nitratov sicer malo padla, vendar preiskave vode dne 14.9.1989 (11,0-13,6 mg nitratov na liter vode) kažejo na to, da je težko predvideti, koliko časa bo voda oporečna in koliko dni bo treba pitno vodo še voziti s cisternami.

Omeniti moramo, da obvestilo uporabnikom vode, objavljeno v Našem glasu, še velja in da bodo občani o vseh spremembah, tudi o preklicu izvajanja ukrepov, obveščeni pravočasno.

Načelnik medobčinskega inšpektorata
občin Brežice, Krško in Sevnica:
mag. Miroslav Mikeln, dipl. vet.

Kako zmanjšati število žrtev,

če so ceste zanič, avtomobili še slabši, vozniki pa...

Samo ena družba je na svetu, kjer se ljudje obnašajo natanko in samo tako, kot bi se morali, in še tam skupina norcev izstopi iz skupinskega osrečevalnega vlaka, se poda v tveganje in izgubi glavo. To je Orwelova družba 1984. Povsod drugod so vozniki ljudje z vsemi napakami in taki kot so (nepopolni), so čedalje težje kos zahtevam, ki jih pred njih postavlja sodobni promet in življenje, ki mu ta streže.

Od te domneve je krenila skupina članov občinskega Sveta za preventivo in vzgojo v cestnem prometu in si mislila, da se nacionalni program »10 % manj žrtev prometa« ne bo mogel uresničiti, če bomo vztrajali samo pri človeškem faktorju, pri vzgoji in osveščanju udeležencev. Vzajamo namreč ljudi, ki jih pesti eksistenčna beda in cel kup problemov, ki iz nje izhajajo, ljudi, ki jih divji tempo življenja žene v samouičujočo naglico, ljudi, ki vozijo stare in nevzdrževane avtomobile po starih in nekakovostnih cestah... Če hočemo karkoli od tega spremeniti, je za to potrebna materialna opora, nekatere stvari pa bi bilo možno popraviti tudi tako, da bi tiste, ki so za določena dela plačani, pripravili do tega, da svojo dolžnost izpolnijo: cestarje, da vzdržujejo ceste in cestnoprometno signalizacijo, tovarne avtomobilov, da izdelujejo varne, varčne, zanesljive, skratka dobre avtomobile, ne pa samokolnice z motornim pogonom...

Da bi morda vplivali vsaj na tisto, na kar lahko vpliva podobna komisija na občinski ravni, so pri Svetu za preventivo in vzgojo v cestnem prometu občine Krško sredi julija letos sklicali sestanek odbora za pripravo programa »-10 %«. Udeležili so se ga res vsi ali skoraj vsi, ki bi lahko kaj prispevali s svojim delom. V razpravi so razen omenjenih problemov nanizali še nekatere:

1. Že dolgo velja načelo, da bi morali otroci v osnovni šoli opraviti izpit iz poznavanja cestnoprometnih predpisov, a zaradi pomanjkanja denarja mentorji tega dela norečeje prevzeti. Morda bi bila rešitev v tem, da sredstva zagotovi tisti, ki jih lahko za to združuje — AMD.

2. Pri spremljanju raznih prireditev pripadniki prometne milice ugotavljajo, da pogosto bolj kolesa obvladajo svoje voznike, kakor da bi šolarji obvladali svoje prometno sredstvo. Otroci, ki divjajo po cestah in pločnikih, so tudi prava nadloga za ostale udeležence v prometu, saj s svojo nepremišljenostjo in vihravostjo (potreba po divjanju!) ogrožajo predvsem sebe. Če bi v občini vendarle zbrali sredstva za postavitev poligona za kolesa BMX, bi jih vsaj nekaj preusmerili tja in še možnost bi imeli, da se naučijo kolesa temeljito obvladati. Vsaka žrtev prometne nezgode, ki je ne bo, pa nam poplača vložen trud in sredstva.

3. Pri odraslih, ki radi divjajo, oz. se ne menijo za cestnoprometne predpise, se pogosto izgovarjamo na to, da mandatne kazni ne zaležejo. Običajno inflacija spremeni vsako denarno kazen v smešno nizek strošek, še preden z njenim povišanjem dosežemo pravi učinek. Obveljati bi moralo načelo, da naj bi višina kazni za določen prekršek opredeljena z odstotkom povprečnega ali storilčevega osebnega dohodka. S tem se kazni nikakor ne bi mogle razvednotiti in dbi dosegle svoj vzgojni cilj.

4. Raziskovanja so pokazala, da je število žrtev nesreč še kako v zvezi z redno uporabo varnostnih pasov, čelad... A kaj, ko so kako vostne čelade, varnostni pasovi in sedeži za otroke tako salamensko dragi, saj jih ob težajnih razlikah obremenjujejo še dajateve.

5. Ljudje se v denarnih težavah zatekajo k varčevanju tudi tam, kjer je rezultat najdražje plačljiv — z življenjem ali zdravjem. Akcije »Brezhibno vozilo je varno vozilo« bi morale

NAŠ GLAS

SKUPNE DELEGATSKE INFORMACIJE

NAŠ GLAS — SKUPNE DELEGATSKE INFORMACIJE: Izdaja: Indok center skupščine občine Krško — Naklada: 2500 izvodov — Odgovorni urednik: Ivan Kastelic — Uredništvo: CKŽ 12, 68270 Krško, Telefon: (0608) 31-768 — Tisk: Tiskarna Novo mesto — Glasilo je oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov na podlagi mnenja Republiškega komiteja za informacije št.: 421-1/72 z dne 5.marca 1980 — Za točnost podatkov in informacij, ki so objavljeni kot uradna obvestila, pojasnila ali strokovna gradiva, odgovarjajo posamezne službe, organi oziroma strokovni delavci, ki so pod temi besedili podpisani.

biti zastavljene tako, da bi voznik, ki nima tehnično urejenega vozila, tega dejansko moral spraviti v red. Sicer ogroža tako sebe kot ostale udeležence v prometu.

6. Tudi omejevanje na vzgojo ni dovolj. Propaganda in vplivanje na zavest udeležencev v prometu bi morala biti vsesplošna, predvsem pa agresivnejša kot doslej. Strokovno zasnovana sporočila bi morala nenehno agresivno opozarjati vse, ki lahko kakorkoli vplivajo na zmanjšanje števila nezgod. Za to družbi ne bi smelo biti žal denarja in ponekod v svetu so tovrstna sporočila resnično tako pretresljiva in pogosta, da postopoma postanejo navzoča kot opozorilo v glavah večine normalnih ljudi.

7. Seveda pa je treba ob grajanju, groznjah in kaznovanju nekaj tudi prispevati: skušati kar se da strokovno in kakovostno graditi ceste, omogočiti, da bo po lokalnih cestah tekkel le lokalni promet in da bodo vozniki na regionalnih progah dejansko lahko vozili tako, kot to terja narava njihovega dela, da bodo ob nevarnih cestah pločniki, oznake, semaforji... To je drago, a z vsako žrtvijo prometne nezgode, ki se ji kot družba ognemo, se ena takih naložb (ki so trajne!), zniža. Kot vodilo in neizpodbiten kazalec prioritarnih nalog pa bi morale služiti vsaj črne točke.

Udeleženci sestanka, ki ga je sklical in vodil predsednik SO Krško Zoran Šoln, so soglašali, da bi te naloge morale postati del institucionaliziranega sistema, ki bi moral tudi samodejno vplivati na njihovo reševanje. Zato so tudi predlagali, da naj skupščinski zbori sprejmejo program prioritarnih nalog, o njihovem uresničevanju pa bi jim komisija, zadolžena za spremljanje izvajanja, morala poročati dvakrat letno. Po skromnem mnenju avtorja tega zapisa bi komisijo vsekakor moral voditi »občinski prometni minister«, tega pa, žal, še nimamo.

Ta bi imel možnost dela koordinirati, strokovno svetovati in usmerjati. S tem bi se ognili napakam, katerih odpravljanje zahteva veliko več sredstev kakor pa bi koštalo usklajeno delo. Sredstva, ki jih moramo potratiti npr. zato, da dodatno prometno zavarujemo javni objekt, ki je postavljen na že itak kritični točki (in celoten sistem potem vzdržujemo!), bi lahko smotrno potrošili kje drugje. Zavedati se moramo, da je promet v bistvu organizem, da živi in se ga ne da nekje preprosto priščipniti, ker potem drugje pokaže še toliko hujše posledice neusklajenosti.

Da bo človek na cesti res človek — »MINUS 10%«

Varnostni pas? Hitrost? Alkohol? Motor? Motorno kolo?

Skupaj lahko naredimo vse. Vse, kar je potrebno, da bo na naših cestah vsak dan in vsako leto manj prometnih nezgod. Nalog res ni malo, zato potrebujemo predvsem več medsebojnega sodelovanja in razumevanja, več strpnosti, skratka — več prometne kulture.

V zadnjih desetih letih sta na cesti naše dežele ugasnili vsak dan dve življenji.

VARNOSTNI PAS?

Najbolj preproste rešitve so pogosto tudi najboljše. Pripnimo si varnostni pas takoj, ko sedemo v vozilo, in to zahtevamo tudi od naših sopotnikov na vseh sedežih v vozilu, če so vgrajeni varnostni pasovi. V vozilo lahko vgradimo posebne varnostne sedeže za otroke in varnostne pasove za vse, ki se z nami vozijo na zadnjih sedežih. **SAMO PREPROST GIB JE POTREBEN, DA SI PRIPNEMO VARNOSTNI PAS IN NAREDIMO NEKAJ ZASE. LE MALO JE POTREBNO ZA VEČJO VARNOST NAŠIH NAJBILJŽIJIH.**

HITROST?

Prevelika hitrost je eden od najpogostejših vzrokov prometnih nezgod. Prehitro vozimo zlasti v naseljih, žrtve prometnih nezgod pa so največkrat otroci in starejši ljudje. **MINUTA, KI JO PRIDOBIMO Z VEČJO HITROSTJO, JE LAHKO DOLGA KOT ŽIVLJENJE.**

ALKOHOL?

Sodobni promet je iz dneva v dan bolj zahteven in zapleten. Pozabljamo, da pogosto terja od nas več pozornosti, kot mu je zaradi trenutnih težav, skrbi in problemov namenjamo. Že droben trenutek pa je dovolj, da povzročimo najhujše. Alkohol naše misli in odločitve upočasnjuje in poveča število napak. Vsak tretji voznik, ki je udeležen v prometni nezgodi, ima v krvi alkohol.

Mar moramo s kozarci prekrizati toliko načrtov in zatemniti toliko svetlih senc? Ne, ni potrebno. Odpovejmo se raje kozarcu in recimo NE, HVALA!, ko je še čas. Vozniku ponudimo brezalkoholno pijačo. **KAPLJICA ALKOHOLA JE V PROMETU VELIKOKRAT SOLZA TRPLJENJA IN ŽALOSTI!**

MOTOR?

Vožnja z motornim kolesom ali kolesom z motorjem je dvajsetkrat nevarnejša kot vožnja z osebnim avtomobilom. Vsako dejanje v prometu dobro premislimo in se prepričajmo, ali so nas opazili in razumeli tudi drugi. Vozilo mora biti vedno brezhibno in dobro vzdrževano, pomembna pa je tudi oprema, ki zagotavlja večjo varnost. Rokavice, zaščitna obleka in dobra obutev niso obvezne le za voznike motornih koles, koristne so tudi za voznike in potnike na kolesih z motorjem. Predvsem pa je pomembno, da **VEDNO UPORABLJAMO ZAŠČITNO ČELADO**. Ne samo zato, ker obvezno uporabo zaščitne čelade za voznike in potnike na kolesih z motorjem in motornih kolesih predpisuje zakon (1.7.1989), **STORIMO TO PREDVSEM ZARADI LASTNE VARNOSTI.**

Nismo našli vsega, kar naj bi voznik vsak trenutek vedel in upošteval, a nekaj bi vam še radi svetovali.

Prižgimo zasenčene luči takoj, ko zaženemo motor, čeprav je vidljivost odlična in sije sonce. Tako nas bodo bolje in hitreje videli pešci, kolesarji in vsi drugi vozniki. Vožnja z zasenčenimi lučmi ne zahteva večje porabe goriva in ne vpliva na akumulator, zagotovi pa večjo varnost.

In ne nazadnje: prižgimo luči tudi zato, da pokažemo svojo pripravljenost za skupen prispevek k večji varnosti na naših cestah. **NAJ VEČ LUČI POMENI TUDI SVETLEJŠI PROMETNI VSAKDAN.** Se nam boste pridružili?

OB OSNUTKU KONVENCIJE O PRAVICAH OTROKA

(povzetki iz osnutka konvencije)

Po desetletnih pripravah bo generalna skupščina Združenih narodov letos novembra sprejela osnutek Konvencije o pravicah otroka. Tako bo leto 1989 simbolično leto za otroke: to bo leto sprejema Konvencije, leto, ko praznujemo 30. obletnico sprejema Deklaracije o pravicah otroka, hkrati pa je letos deseta obletnica Mednarodnega leta otroka.

Če se ozremo nazaj v zgodovino, vidimo, da je bila že leta 1924 na mednarodnem področju sprejeta Ženevska deklaracija, ki je zajemala le splošne pravice otroka. Na osnovi Deklaracije o pravicah človeka je 20. novembra 1959 Generalna skupščina Združenih narodov sprejela deklaracijo o pravicah otroka. V tej deklaraciji so zapisane pravice in svoboščine, ki jih morajo uživati vsi otroci. Čeprav so mnoge od teh pravic že navedene v splošni deklaraciji o človekovih pravicah, so pobudniki deklaracije menili, da svojskost otrokovih potreb opravičuje in terja posebno deklaracijo.

V uvodu deklaracije je poudarjeno, da otrok zaradi svoje duševne in telesne nezrelosti potrebuje posebno skrb in zaščito, tako pred rojstvom kakor tudi po rojstvu. Človeštvo je dolžno dati najboljše, kar premore.

Ker deklaracija ni pravno obvezujoč dokument, je leta 1978 Poljska predložila Komisiji za človekove pravice ECOSOC-a osnutek Konvencije o pravicah otroka. V teh desetih letih je UNICEF spodbujal razprave o vsebini konvencije v mnogih državah. Že od vsega začetka je v razpravah o osnutku konvencije sodelovala tudi Jugoslavija.

Številni podatki o položaju otrok v svetu kažejo, da so otroci še vedno predmet izkoriščanja pri delu, da so žrtve v oboroženih spopadih in drugih neurejenih razmerah. Za ponazoritev navedimo nekaj podatkov (iz gradiva Unicef):

- zaradi lakote umre vsak dan 40.000 otrok, vsaki 2 sekundi 1 otrok
- več kot 100 milijonov otrok — mogoče tudi dvesto — živi na ulici, brez družine
- med 12 milijoni (prešteti) beguncev po svetu je polovica otrok pod 10 letom
- vsaj 20 armad po svetu novači otroke, mlajše od 15 let; o tem, koliko je otrok v gverilskih gibanjih pa ni podatkov
- vsaj 58 milijonov (po drugih podatkih pa 100 - 200 milijonov) otrok po svetu mora delati v strahotnih razmerah za bedno plačilo ali celo samo za hrano
- samo v arabskih državah 80 odstotkov otrok strada ali nima dovolj vode
- samo na Tajskem se prosti več kot 40.000 otrok. Zanesljivih podatkov za druge države ni, čeprav je povsod veliko (tudi nasilnega) prostituiranja otrok.

Izkoriščanje otrok in uničevanje otroštva je najhujše in najbolj številno v državah v razvoju, na revnem jugu, ki ga pesti vse hujša gospodarska kriza, pa tudi demografska eksplozija. Vendar pa izrabljanje in zlorabljanje

otrok ni samo posebnost revnih in nerazvitih. Za primer navedimo ZDA, kjer dela zunaj družine in za bedno plačilo vsaj 800.000 otrok. Poleg tega v industrijsko razvitem svetu uničujejo otroke še alkohol, mamila, organiziran kriminal, prostitucija pa tudi nasilje in spolne zlorabe v družinskem krogu.

Zato osnutek Konvencije o pravicah otrok govori o otrocih nasploh, podobno kot to velja za listino o človekovih pravicah.

Osnutek konvencije je razdeljen na 3 dele in ima 54 členov, ki zajemajo različne vidike varstva pravic otroka: pravice otrok do last-

Teden otroka med 2. in 9. oktobrom '89

Prvi ponedeljek v oktobru vsako leto oznamujemo svetovni dan otroka. Ta dan sta ustanovili Mednarodna unija za zaščito otrok in organizacija Unicef zato, da bi spomnili vse narode sveta na njihovo odgovornost do otrok. Spodbuda za tovrstno dejavnost jima je bila Deklaracija o pravicah otrok, ki jo je sprejela generalna skupščina Združenih narodov pred 30 leti, 20. novembra 1959. Osnovno sporočilo deklaracije je, da mora dati človeštvo otroku najboljše, kar premore. Po informaciji Zveze organizacij za vzgojo in skrb za otroke Jugoslavije Unicef letos ne bo razglasil teme mednarodnega dneva otroka, pač pa priporoča, naj bodo dejavnosti v svetu v tednu otroka vezane na sprejem osnutka Konvencije o pravicah otrok. Ob tem bodo opozarjali na nepravilnosti obstoječe zakonodaje ter skušali uveljaviti pravice otroka in družine. Hkrati pa priporočajo, naj posamezne države sprejmejo lastne dolgoročne nacionalne programe, ki bodo, v skladu z določili konvencije, izboljšali položaj otrok na socialnem, ekonomskem, izobraževalnem, kulturnem in političnem področju.

V Jugoslaviji namenimo mednarodnemu dnevu otroka posebno pozornost, saj smo vse dejavnosti, povezane s tem dnem, prenesli na ves oktobrski teden, pa tudi na ves mesec.

Teden otroka v Jugoslaviji bo letos od 2. do 9. oktobra. Zveza organizacij za vzgojo in skrb za otroke Jugoslavije je letošnjo temo tedna otroka imenovala PRAVICE OTROK V SFRJ — DANES IN JUTRI.

Geslo letošnje teme temelji predvsem na določilih konvencije, ki bo sprejeta letos novembra. Dejavnosti ob letošnjem tednu otroka naj bi zajemale 2 vsebini:

1. uresničevanje obćih pravic otrok
2. prosti čas otrok

Dejavnosti v republikah, ki zadevajo uresničevanje otrokovih pravic, lahko ločimo na splošne, na tiste, ki jih je treba opredeliti z ustreznimi zakonodajo, veljavno za vso republiko.

Kot primer navedimo, da je spomladi komisija za otrokove pravice pri ZPMS predlagala, da Ustava SR Slovenije s posebnim amandmajem določi tudi vprašanja otrokovih pravic. Predlog je bil sprejet.

Blíža se obdobje načrtovanja in sprejemanja srednjeročnih dokumentov. Naša naloga je, da sodelujemo pri njihovem nastajanju na vseh nivojih (od krajevne skupnosti do republike) ter se zavzemamo za to, da je skrb za otroke in družino prioritarna naloga, kot tudi, da niso ogrožene otrokove osnovne pravice. Varčevanje naj se ne začne pri otroku.

V občinah in krajevnih skupnostih pa bi morale naše organizacije še bolj kot prej postati »vest družbe«: opozarjali naj bi na osnovne pravice otrok za njihov zdrav vsestranski razvoj. Zaostrene gospodarske razmere so ogrozile družino in s tem tudi otroke. Za veliko večino staršev so vrtci predragi, obvezna osnovna šola ni brezplačna, vedno več šoloobveznih otrok je brez toplega obroka, osnovne potrebe, nujne za otrokov razvoj, so zelo drage, in veliko staršev jih ne more kupiti. Še bi lahko naštevali, saj otrok najmočnejše občuti posledice zdajšnjih kriznih časov in težav v družini.

In tako vsako leto opozarjamo na otroka in njegove potrebe. Želimo si lahko le, da bi skrb za otroke in družino postala sestavni del naše vsakdanjosti, ne le tedna otroka.

Obćinska zveza prijateljev mladine Krško predlaga in spodbuja, da bi ob letošnjem tednu otroka ob že utečenih dejavnostih v občini potekale tudi naslednje:

1. organizacija pogovorov s predstavniki širše družbene skupnosti o položaju otroka v okolju, kjer živi, ter konkretni predlogi, kako pomagati otroku in družini;
2. seznanjanje javnosti s perećimi vprašanji na področju otroškega varstva, šolstva, zdravstva in drugod ter opozarjanje na to, kaj vse je otroku potrebno za njegov zdrav psihofizični razvoj (nastopiti kot »družbena vest«);
3. sodelovanje s skupnostmi in ustanovami pri načrtovanju planskih dokumentov;
4. priprava dejavnosti za otroke in starše, ki bodo imele trajnejši učinek.

Predlagamo tudi, da letos posvetimo en dan v tednu otroka našim najmlajšim — cicibanom. Naj imajo tudi cicibani svoj dan — CICIDAN. Na ta dan bi pripravili vesela rajanja z otroki in starši v sodelovanju z vrtci in šolami (za prvošolčke, ki so do 29. novembra še vedno cicibani).

Za OZPM Krško:
Vida Ban

nega mnenja, do družine, do izobraževanja, nadalje zajema ekonomske, socialne, kulturne, državljanske pravice; določa moralne in zakonske obveze odraslih in vlad do otrok od rojstva do 18. leta starosti. Osnutek temelji na spoštovanju osebnosti, identitete in specifičnih potreb otroka.

V nadaljevanju bom navedla nekatere točke (člene) osnutka konvencije. V prvem členu je zapisano, da je »otrok vsako človeško bitje od rojstva do 18. leta starosti, razen če po zakonodaji svoje države ni postal polnoleten že prej«.

Drugi člen govori o tem, da morajo države ščititi otroka pred vsako vrsto diskriminacije. Spoštovati morajo pravice otroka, določene v tej konvenciji za vse otroke, ne glede na raso, barvo, spol, vero, socialno poreklo, politično ali drugo prepričanje, imetje, rojstvo.

Tretji člen osnutka določa, da moramo v vseh akcijah, ki zadevajo otroke (bodisi, da jih izvajajo privatne ali državne ustanove, sodišča ali upravni organi) upoštevati najboljši interes otroka.

V nadaljevanju osnutek določa, da morajo za vsestranski razvoj otrokove osebnosti skrbeti tako starši in skrbniki, kot tudi cela družba. Zato je tudi določena obveznost držav, da ustanovijo ustanove za družbeno varstvo otrok. Otrokova pravica je, da živi s svojimi starši. Predšolski otrok ne sme biti ločen od svojih staršev, razen v izjemnih primerih. V primerih, ko je za otroka dobro, da je ločen od svojih staršev, so države (podpisnice kon-

vencije) dolžne zagotoviti otroku ustrezne pogoje za razvoj in izobraževanje. Otrokova pravica je tudi, da svobodno izraža svoje misli, stališča, občutke, kot tudi, da ima zagotovljeno socialno in zdravstveno varstvo. Otrok ima tudi pravico do izobraževanja, zabave, kulturnega in športnega udejstvovanja. Države naj bi otroku omogočile čim bolj zgodno brezplačno in obvezno osnovno izobraževanje in izobraževanje v materinem jeziku. Členi v osnutku konvencije govorijo tudi o zaščiti otroka pred nasiljem, spolno zlorabo in vsemi drugimi oblikami izkoriščanja otroka. Otrok mora biti zavarovan pred vsemi oblikami diskriminacije, izkoriščanja in trgovanja. Države morajo prepovedati zaposlovanje otrok, mlajšim od 15 let.

Države podpisnice konvencije, se obvezujejo, da bodo uresničevale določila konvencije. V tem kontekstu se Konvencija razlikuje od Deklaracije, saj bo obvezujoča za države, ki jo bodo ratificirale in podpisale.

Osnutek konvencije povzema vsa bistvena določila doslej sprejetih mednarodno pravnih dokumentov o pravicah otroka in človeka. Določila predstavljajo tisti minimum, ki ga je družba dolžna zagotoviti otroku za njegov zdrav obstoj.

Temeljno vodilo konvencije torej je, da je treba vselej ukrepati tako, da bo za otroka najboljše in najkoristnejše, hkrati pa upoštevati njegovo mnenje in voljo, vključno z zaščito njegove narodnosti, vere in prepričanja.

Medrepubliško srečanje v Krškem:

Niko Žibret: Šolstvo je le ena izmed stičnih točk

Dopolnila k Ustavi SRS bodo omogočila spremembe v organiziranosti šolstva

V Krškem je bilo 15. septembra srečanje predstavnikov šolstva SR Slovenije in SR Hrvatske, ki sta ga organizirali Socialistični zvezi obeh republik, sodilo pa je v okviru že uveljavljenega dvostranskega sodelovanja na vseh področjih, ki so vitalnega pomena za obe strani.

Obe delegaciji sta imeli visoko zasedbo; poleg predsednika Izobraževalne skupnosti SRS, Nika Žibreta, in namestnika predsednika Izobraževalne skupnosti SRH, dr. Ratkovića, so bili v njih še predsednika skupščin republiških SIS za izobraževanje, direktorja zavodov za šolstvo, visoki predstavniki Socialistične zveze, Zveze socialistične mladine, Zveze komunistov idr.

Na srečanju je slovenska stran svojim hrvaškimi kolegom predstavila koncept sprememb, ki naj bi jih prinesla dopolnila k ustavi SRS. Po sprejetju ustavnega zakona bi namreč začele veljati določbe iz amandmajev, po katerih bi se samoupravne interesne skupnosti lahko ukinjale in bi njihove naloge prevzelo ministrstvo za šolstvo, medtem ko bi financiranje potekalo iz skupnega sklada, ki bi bil v pristojnosti republiške skupščine. Samo ministrstvo za šolstvo pa bi imelo svoje resorje, npr. pravno, analitsko, strokovno in druge službe.

Po besedah Nika Žibreta, predsednika Izobraževalne skupnosti SRS, so bili hrvaški kolegi navdušeni nad predstavljeno zasnovo, tako kot že tudi pred tem nad nekaterimi drugimi uspešnimi rešitvami pri nas, npr. sanacijo šolstva, visokim deležem družbenega proizvoda za šolstvo v SRS (dosegel naj bi stopnjo 5 %) in še katero.

»Šolstvo je področje,« je povedal Niko Žibret, »na katerem kot dve najrazvitejši republiki v Jugoslaviji, tako kot na nekaterih drugih področjih (na primer v skupnosti Alpe-Jadran), iščemo skupne poti v Evropo. Pomemben del tega iskanja je tudi naš skupni projekt bodočega razvoja visokega šolstva.

Krško pa smo si za mesto svojega srečanja izbrali simbolično kot kraj, v katerem se je ob gradnji in delovanju Nuklearne elektrarne že potrdilo, da sodelovanje med republikama lahko prinese dobre rezultate.«

Foto: Črt Čargo

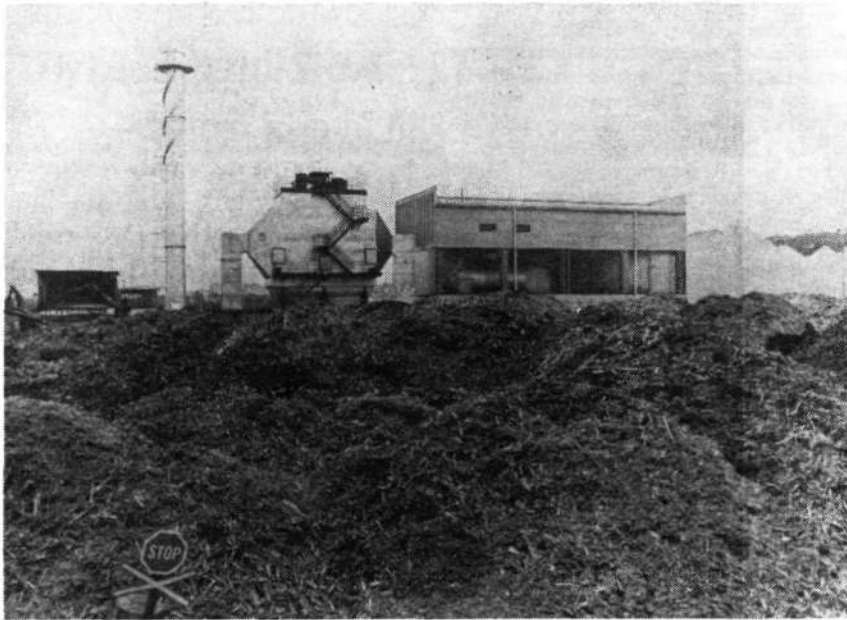

Foto: Črt Čargo

Darilo ob 50-letnici

Kotel na lubje

Kotel na lubje naj bi oktobra letos začel s poskusno proizvodnjo tehnološke pare, za kurivo pa bo uporabljal velike količine lubja, ki nastajajo na lesnem prostoru »Vidma« ob čiščenju lesa za proizvodnjo celuloze in lesovine.

Podjetje Videm - celuloza, papir in papirni izdelki je s to naložbo »ubilo dve muhi na en mah«: Velikih, odvečnih količin lubja ne bo potrebno več razvažati na razna odlagališča, proizvodnja tehnološke pare pa bo cenejša, kot je pri ostalih tovarniških kotlih na pre-mog oziroma mazut. Tudi v ekološkem pogledu je ta tehnologija veliko veliko čistejša, saj ostane po zgorevanju velikih količin lubja le »prgišče« pepela. In še to lesnega, ki bo lahko prišel prav tudi kot gnojilo...

Kotel na lubje bo tudi energetska okrepitev tovarne, kar je ob »priletnih« kotlih, ki občasno potrebujejo temeljitega »zdravljenja«, še kako pomembno do uvedbe plinske tehnologije.

Petdeset let podjetja Videm-Krško

Začelo se je leta 1937. Slovenski industrialec Franc BONAČ se je odločil, da bo na Vidmu ob Savi postavil tovarno celuloze za potrebe svoje in drugih papirnic. 20. oktobra 1939 je v novi tovarni z letno zmogljivostjo 10.000 ton stekla proizvodnja celuloze. Prvo leto je okrog 160 delavcev izdelalo 1.083 ton. Med vojno je tovarna obratovala neredno, pred koncem vojne pa je bila ob eksploziji municije na blizu stoječi vlakovni kompoziciji močno poškodovana.

Kolektiv, ki se je zbral v tovarni takoj po osvoboditvi, je z veliko udarniškega dela obnovil poškodovane objekte in stroje. Marca 1946 je spet stekla redna proizvodnja in začel se je intenziven razvoj...

1947 je začela obratovati brusilnica lesa. Septembra 1950 je kolektiv med prvimi izvolil delavski svet. 1955 je stekla proizvodnja rotacijskega časopisnega papirja na PS 1, prvem takem jugoslovanskem stroju, z letno zmogljivostjo 30.000 ton. Postavitve še treh papirnih strojev, povečanje zmogljivosti v proizvodnji celuloze (s prehodom na magnetni postopek) in mnoge druge naložbe oziroma prenove so tovarno spremenile v moderni kombinat papirne industrije.

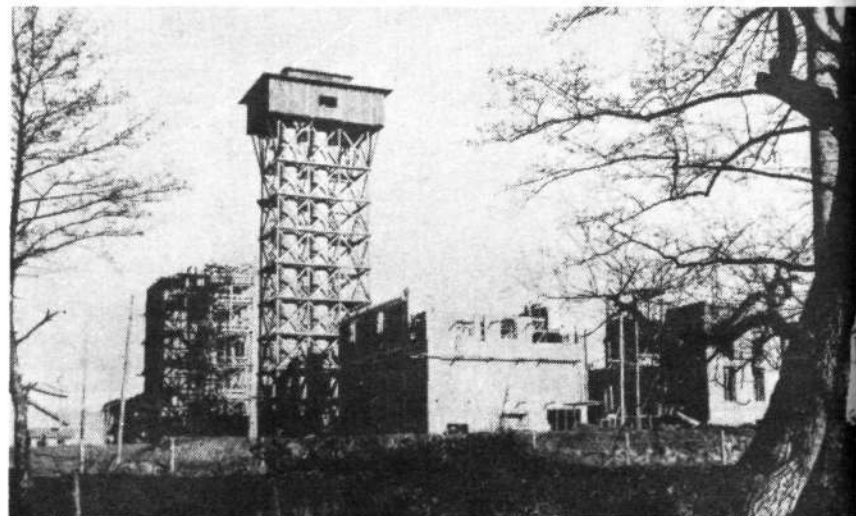
Leto za letom več zaposlenih je s svojim delom v tovarni in dejavnostjo v Krškem in okolici bistveno vplivalo na razvoj in rast mesta in občine. Pri gradnji stanovanj, šol, vrtcev, kulturnih in športnih objektov, zdravstvenega doma in še marsikateri pridobitvi družbenega standarda je imela pomemben delež prav največja krška oziroma posavska tovarna. Pri oživiljanju in razvoju dejavnosti v teh objektih so imeli pomembno vlogo prav delavci te tovarne.

V jubilejno leto 1989 je Tovarna celuloze in papirja »Djuro Salaj« vstopila kot delovna organizacija z 10 tozdi in DSSS. 3.200 delavcev, od tega 700 v Papirju Titov Drvar, izdelala na leto preko 130.000 ton celuloze, skoraj 50.000 ton lesovine, preko 160.000 ton lesovinskega in brezlesnega papirja na 4 papirnih strojih v Krškem in 2 v Titovem Drvarju, preko 26.000 ton valovitega kartona in tovrstne embalaže in 9.000 ton papirne konfekcije (del v Titovem Drvarju). Skoraj tretjino proizvodnje proda tovarna na tujih tržiščih preko 50 držav.

Iz nekdanjega proizvajalca in časopisnega papirja se je tovarna razvila v so-

dobno industrijo s celovitim papirnim asortimentom. Danes praktično ni več papirja, ki ga svojim kupcem ne bi mogla zagotoviti iz lastnega ali kooperacijskega programa. Dogodki, ki ustvarjajo zgodovino, so natisnjeni na papirju krške tovarne skoraj na vseh celinah.

V novo petdesetletje vstopa tovarna celuloze, papirja in papirnih izdelkov kot podjetje Videm, ki ima za cilj, da si s kvaliteto zagotovi svoj stalni prostor na zahtevnem svetovnem tržišču, s tem pa ustvari možnosti za še hitrejši razvoj matičnega mesta, občine in regije.

Na sliki je videti v gradnji naslednje objekte: Obrat priprave kisline z lužnim stolpom, poslopje kuhalnikov in kalorično centralo. (Foto: arhiv TCP)

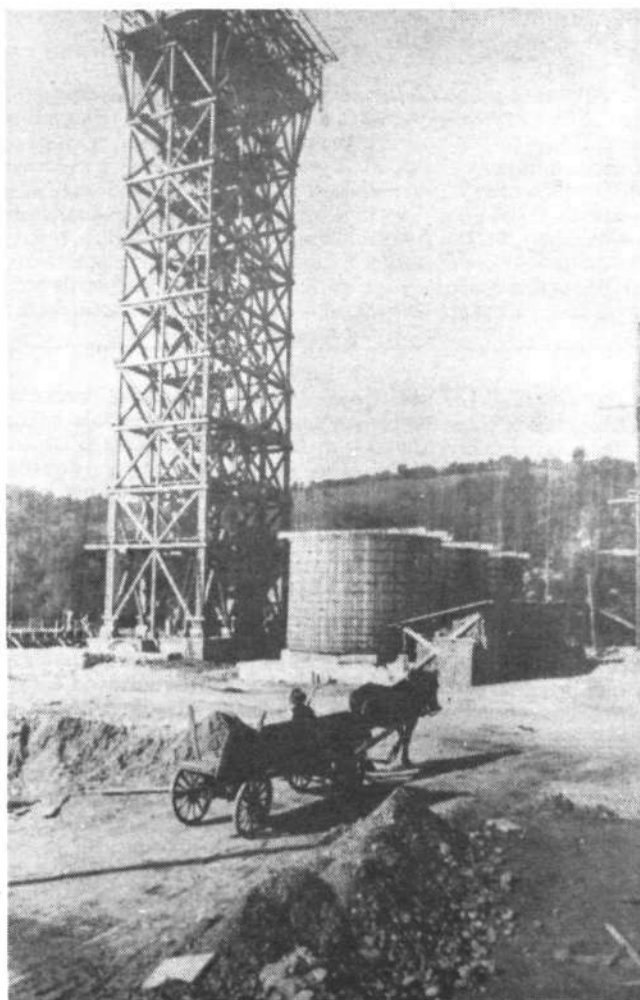
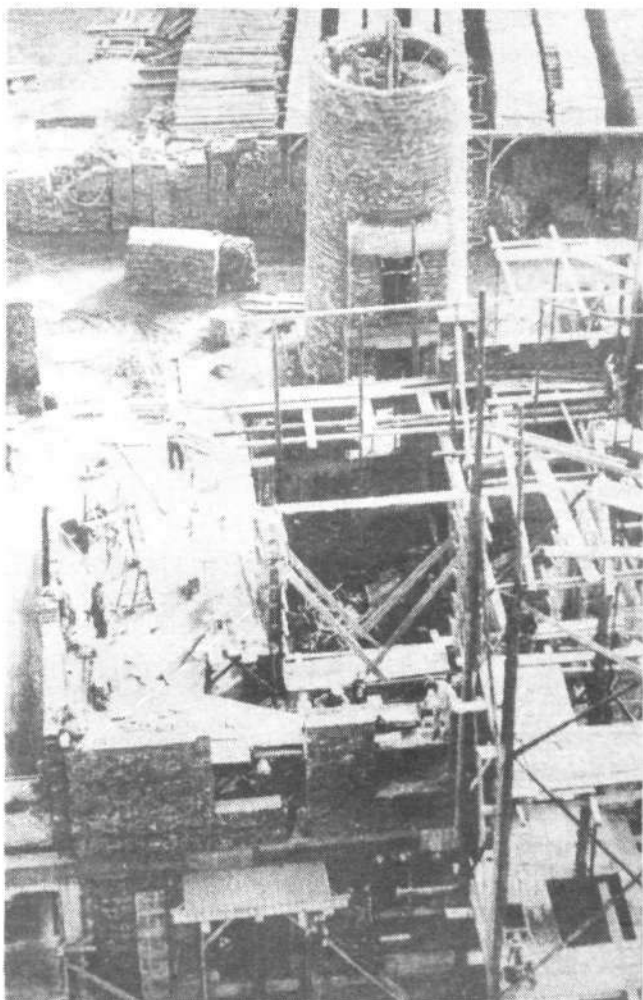
Tovarna celuloze in papirja
Djuro Salaj

samo za interno uporabo!

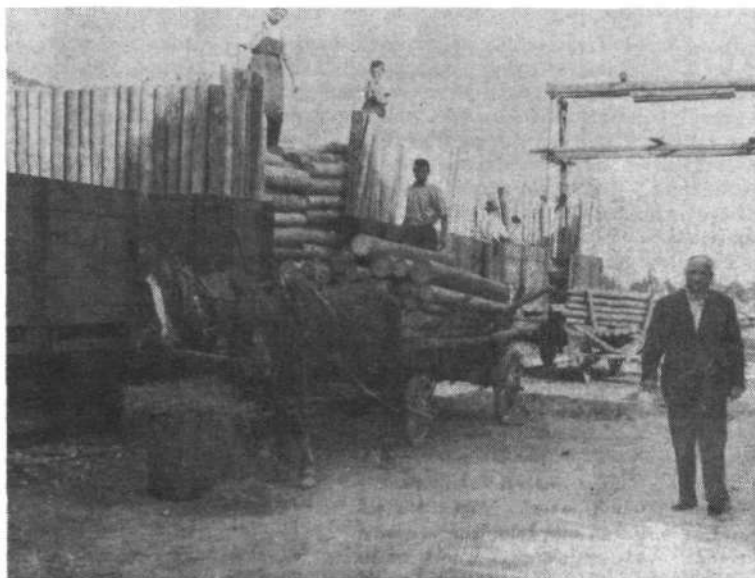
OBVEŠČEVALEC

Iz fotodokumentacije TCP Djuro Salaj
Krško

GLASILO KOLEKTIVA TOVARNE CELULOZE IN PAPIRJA KRŠKO

Gradnja kotlovnice in dimnika. V ozadju je videti gradbeni material in pripravljen les za proizvodnjo.

Naravne nesreče zdesetkale kmetijske pridelke

»Naši kmetje si bodo zapomnili noč s 3. na 4. julij in večerne ure 11. ter 24. julija. Hudi nalivi, toča in veter so povzročili take škode, da jih bomo težko nadoknadili. Pa ne samo na kmetijskih pridelkih! Tudi na komunalnih objektih, zlasti na vaških poteh, na gospodarskih poslopijih in osuševalnih sistemih je veliko poškodb. Komisija za ocenjevanje škode pri naravnih nesrečah v kmetijstvu je ocenila, da je skupne škode čez 58 milijard dinarjev,« je zapisano v Poročevalcu, glasilu delavcev in združenih kmetov M-Agrokombinata Krško.

Ignac Kralj, direktor Agrokombinatovega tozda TOK KTS, je stanje opisal nekoliko bolj plastično: »Nekako trije taki dnevi so bili in ni bilo povsod istočasno enako. Na težjih terenih je pridelek uničilo preobilje vlage, na rahlejših pa je voda odplavila zemljo, material... Najbolj prizadeti so na Raki in na Velikem Trnu, kjer je klestila toča. Sreča v nesreči je, da je bila

Tone Koršič, predsednik aktiva Slovenske kmečke zveze Krško pravi, da pri njih že deluje odbor za ustanovitev kmečke zadruga, ki je svoja stališča že objavil strokovnim službam, upravnim organom v M-Agrokombinatu, OK SZDL in Zadrudni zvezi SRS. »Kmetje so pač za ustanovitev lastne zadruga, njen program dejavnosti pripravlja 7-članski odbor, čigar člani so bili med drugim tudi na obisku pri Slovenski kmečki zvezi na avstrijskem Koroškem. Tam so našli tudi nekaj idej, ki bi jih sila radi prenesli v svoje poslovanje.«

Na sestanku upravnega odbora, ki je bil 5. avgusta, je bilo očitno sila živahno, saj pravi Koršič, da so udeleženci razpravljali o finančnem stanju Agrokombinata, ki ni ugodno, vendar pri sebi za to ne vidijo kaj dosti krivde, so pa tudi obsodili selitev skupnih služb v nove prostore, ki so menda bili grajeni za TO Kooperacija. Prebivalci KS Raka so (po besedah T. Koršiča) kritično ocenili odnos upravnih organov do ljudi, ki jih je prizadelo neurje. Izvsnemu svetu namreč očitajo premalo aktivnosti in prepočasno reagiranje, saj so na prizadeto področje menda prvi prišli pospeševalci. Okrcali pa so tudi nas novinarje, ker je bilo v sredstvih javnega obveščanja premalo slišati o škodi, ki je nastala, ki pa da ni bila nič manjša kakor v Sevnici.

pšenica dotlej že požeta. Na koruznih njivah pa ni ostalo nič, ravno tako so bili povsem uničeni nasadi kumar in drugih vrtnin. Enako je v vinogradih in sadovnjakih in ozko usmerjene koproperante bo močno prizadel izpad celotnega letošnjega prihodka s teh površin.«

Kolikor se je dalo, so si škodo ne le ogledali in jo ocenili, pač pa so skušali pomagati takoj. Še isti teden so v prodajalni na Raki zagotovili ves potreben repromaterial: gnoj (KAN) in semena, zlasti ljuljko ... Vsem kooperantom so zagotovili regresirano nabavo zaščitnih sredstev vsaj za enkratno škropljenje ter razdelili navodila za ukrepanje. Tam, kjer je kuruza za zrnje ali za silažo tako uničena, da od nje ni več možno pričakovati pridelka, naj bi njive takoj preoral in posejali kako krmno rastlino (mnogocvetna ljuljka, krmni ohrovt), pač v skladu z nasveti področnih pospeševalcev. Sicer pa so kmetom svetovali, naj razen tega dognajo travnike, poskropijo trajne nasade, prijavijo škodo v svojih krajevnih uradih, poiščejo dodatne strokovne nasvete pri pospeševalcih...

Ignac Kralj: »Trenutno ocenjujemo škodo, nastalo na posameznih posestvih, in na podlagi teh ugotovitev bomo skušali čim bolj razdeliti tudi sredstva pomoči. Pomoč bo morala biti večja tam, kjer so kmetije ozko usmerjene, zlasti v sadjarstvo, saj se bo krmo dalo nadomestiti, omogočiti regresirano dokupovanje...« Nekako samoumevno je beseda nanese tudi na posledice, ki jih je letošnje deževje pustilo na talnici krškega polja, in na ekološko problematiko. O povečani koncentraciji pesticidov v pitni vodi pravi, da še pričakujejo rezultate naročene ekspertize o tem, od kod talnica sploh prihaja. Nekateri namreč trdijo, da vsaj del talnice prihaja iz Save, medtem ko drugi dopuščajo možnost, da je pesticide s polj odplaknilo skozi plasti zemlje v talnico obilno deževje. V prid tej trditvi govori dejstvo, da je koncentracija padla ob prenehanju dežja, vsekakor pa je očitno, da delujeta pri tem dva sistema. To bo v prihodnje terjalo tehten razmislek o uporabi kemičnih sredstev v kmetijstvu, in sicer v naravi, o odlaganju ostankov, embalaže... Čez zimo bomo v TOK vsekakor morali nameniti veliko pozornosti usposabljanju kmetovalcev, predavanjem, navodilom, ... Ta pojav z vodo nam je bil resno opozorilo.«

Ob pozidavanju kmetijskih zemljišč še manj uporabe kemikalij?

»Strinjam se s trditvijo ekologov, da smo najboljše zemljo pozidali in da obstoječa kmetijska zemljišča niso ustrezno izkoriščena. Znanje kmetov je preskromno za optimalizacijo izkoristka. Naša pozornost bo vnaprej (tudi sam se nagibam k tej ideji!) usmerjena k izkoriščanju obrobnihih zemljišč, ki jih imamo precej in ki jih je nekatera prerasel gozd. Treba bo opraviti agromelioracijo (očiščenje) in zemljo aktivirati.

Hkrati moramo skušati čim bolj zmanjšati škodo, ki nastaja z uporabo strupov. Pri nas imamo sicer fitopatologa, ki išče in evidentira bolezni, hkrati pa išče čim manj škodljive preparate in kombinacije. V sadjarstvu prehajamo na čim manjšo uporabo strupov. To se da doseči

Tone Koršič

Ignac Kralj

NAVODILA ZA IZDELAVO

že s samim izboljšanjem tehnike: kakovosti škropljenih šob, majhne porabe in čim večje razpršenosti kemikalij v meglo namesto v curke... Res pa je, da se čez noč vsega nikjer ne da opraviti. Svoje bo pri tem morala prispevati še znanost, genetika in selekcija odpornejših sort. Zlasti pri sadjarstvu so določene uspehe že dosegli, drugod pa bo treba še marsikaj postoriti. Naši tehnologi se ob pripravi receptur ukvarjajo tudi s tem. Spremljati je treba dejansko stanje prizadetosti in proizvajalce pozvati k škropljenju takrat, ko je to dejansko potrebno, ne pa samo po izteku koledarskega roka. S takim načinom se da gotovo ogniti nekaj posegom. V okviru M-Agrokombinata predvidevamo ustanovitev službe za razvijanje novih programov in v njej bo zanesljivo tudi strokovnjak za ekološka vprašanja.

Pred časom je v naši javnosti zbudila pozornost trditev, da so hidromelioracije pravzaprav zelo škodljivi posegi v ekosisteme. Kako je s tem v krški občini?

»Bral sem razpravo ameriških strokovnjakov o tem, kakšno škodo pusti na mikro ekosistemu hidromelioracija, in sam se že nekaj let v svojih prepričanih nagibam k temu stališču. Vodo namreč iz močvirja odpeljemo in po drugi strani jo moramo zopet pripeljati, dodajati gnojila... Hkrati uničimo ekološke in genetske potencialne, jih zredciramo, to pa pušča posledice tudi na ekosistemu širšega okolja. Za našo občino bi lahko rekli, da nismo meliorirali strahotno velikih površin, pač pa le razdrobljene, manjše (40-50 ha), med katerimi je ostalo še precej nedotaknjenih površin. Vsekakor bo treba v prihodnje še bolj iskati kompromise med ekologijo in profitom.

Glasilo delavcev in združenih kmetov

Sadna sušilnica Lojzeta Pirca

Lojze Pirc, upokojeni pospeševalec krškega Agrokombinata, se je že v času službovanja za hobi ukvarjal z raziskovanjem sušenja sadja. Ob odhodu v pokoj se je temu konjičku posvetil še bolj temeljito in rezultat študija je domača sušilnica za sadje, v kateri je zbral znanje in izkušnje, pridobljene v nekajletnem iskanju. Osnova — vir toplega zraka — je postala trajno žareča peč, na katero je »cepil« ohišje, v katerem so police — rešetke s sušičim se sadjem.

Priročna peč za sušenje sadja je plod sodelovanja avtorja, Medobčinske gospodarske zbornice, TOK vseh treh posavskih občin in Zadržne zveze. Izdelana je torej projektna dokumentacija in tehnologija ter prototip peči, vse to pa bo omogočilo sušenje sadja kot dopolnilno dejavnost na kmetijah. Kdor bi se tega želel lotiti, bo lahko dobil že izdelano dokumentacijo in recepturo, kako naj se dela strokovno loti, kako in katero sadje naj izbere (jabolka, marelice, hruške, slive...), kdaj in koliko sladkorja naj doda, kako naj shranjuje, oblikuje, pakira... Priložena je namreč tudi marketinška študija, ki jo je izdelal ljubljanski IREL. Vsekakor pa kaže poudariti, da ta projekt »Suho sadje« ni namenjen izkoriščanju drugorazrednega, slabega materiala, pač pa omogoča izdelavo, oplemenitenje in plasiranje kakovostnega sadja. Pravilno posušeno sadje namreč ohrani barvo, aromo, plemenit okus in dovolj vlage, da ni trdo, izbira je dokajšnja... V kombinaciji s hladilnico bi bilo delo vsekakor lahko uspešno. Sadje, ki ga je Lojze Pirc posušil in pripravil doslej, je namreč poželo obilo odobravanja in je vsem šlo v slast.

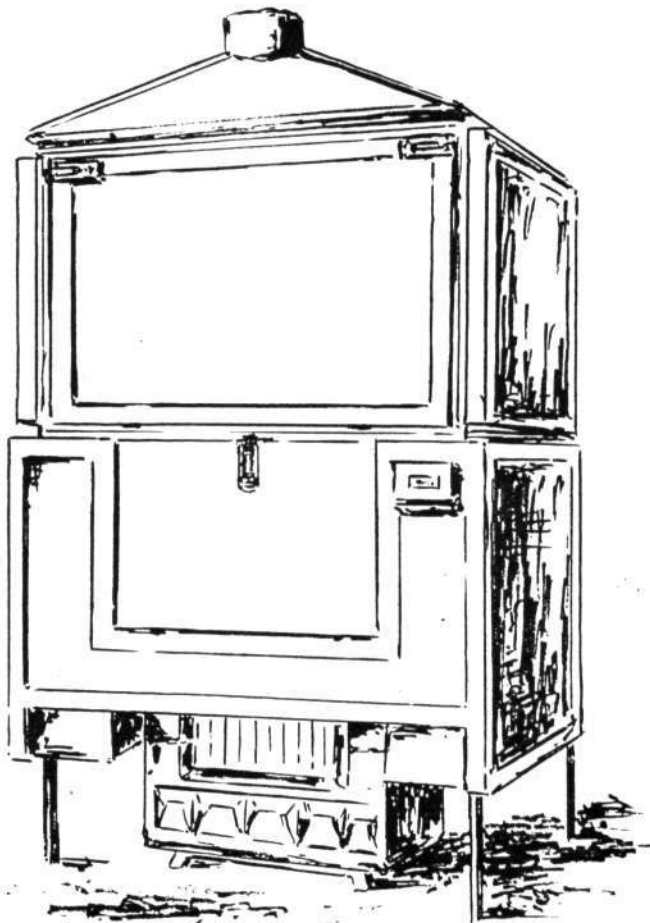
Letos bi radi vpeljali vsaj nekaj poizkusne proizvodnje, namenjene uvajanju sadjarjev in navajanju kupcev na uživanje suhega sadja. Trenutno se zatika pri izdelavi sušilnic. Iščejo proizvajalca (najraje med obrtniki v Posavju), ki bi bil pripravljen in sposoben začeti z maloserijsko proizvodnjo in jo kasneje razviti. Letos bi na primer v krški občini potrebovali tri take naprave, nekaj pa še v sosednjih dveh. V proces bi se lahko vključili tudi domači pletarji, saj posušeno sadje najbolj izvalno vabi potrošnika, če je lično zloženo in ponujeno na lesi. Vse to bodo v krškem Agrokombinatu skušali čim prej ponuditi vsaj domačim kupcem preko lastne trgovinske mreže.

SADNA SUŠILNICA

Posušeno sadje, ki ga Lojze Pirc ponudi na lično pleteni lesi, v hipu izgine z mize.

Kaj ponuja krški kabelski TV ekran

Čeprav šele sedaj pričakujemo tahnični prevzem KATV Krško — levi breg, pa so lahko prebivalci tega dela mesta zadovoljni, saj sprejemajo slike po kablu že od novega leta dalje. Nekateri so se obilice TV ponudbe že preobjedli, drugi gledajo le določene programe, tretji pa so na vsakem programu našli nekaj po svojem okusu. Kakorkoli že, gotovo so na boljšem v tistih družinah, kjer so naročili več priključkov, saj je tako pričakovati manj nesporazumov med posameznimi družinskimi člani.

Kaj torej ponuja krški kabelski TV menu? Ker od pomladi oddajnik na **Trdinovem vrhu prenaša tudi drugo mrežo ljubljanske TV**, znaša skupna bera šest jugoslovanskih programov: po dva slovenska in hrvaška ter koprski in sarajevski 2. program. **TV Koper — Capodistria** oddaja večinoma v italijanskem jeziku z izjemo večernih poročil (*Odprta meja*) ob 19. uri. Znano je, da ta postaja premore pogumne novinarje, ki zmorejo pripraviti prodorne in zanimive informativne oddaje. Žal je tehnična plat sprejema koprskega programa najslabša od vseh, ki jih je možno spremljati na krški KATV, saj od oddajnika na Nanosu do Sremiča ni nobene vmesne ojačitve signala.

Pravkar omenjeno dejstvo ne moti preveč tistih gledalcev, ki so jim strast športni prenosi. **TV Koper — Capodistria** predvaja skoraj izključno športne oddaje, od zgodnjih popoldanskih ur pa tja do polnoči. Celotno dogajanje intenzi dobro izdelana, je zlo manjše.

Doslej omenjene domače programe sprejemamo preko običajnih zemeljskih naprav — oddajnikov. Tuje programe pa krška sprejemna postaja lovi s pomočjo evropskega satelita, ki se skupaj z našim planetom vrti po vesolju. Zaenkrat je možno na krški KATV gledati po tri programe v nemščini in angleščini ter enega v francoščini. Nekateri izmed teh programov so specializirani, drugi ponujajo vsega po malem, vsak pa ima v sebi nekaj svojega. Njihove glavne značilnosti bomo poskusili podčrtati, saj se bodo tako gledalci lažje znašli pri izbiranju.

SAT 1 je izrazito komercialna postaja s programom v nemškem jeziku, oddaja pa vsega po malem. Še najmanj je glasbenih oddaj, zato pa vrtijo veliko filmov in serijskih oddaj, ki so v glavnem lahkotnejšega žanra. Ustvarjalci se zelo trudijo s posebno jutranjo oddajo med 6. in 9. uro, saj je v njej veliko informacij, pogovorov z različnimi strokovnjaki, hkrati pa zabavajo gledalce, saj so njihovi sproščeni voditelji nekaj posebnega. Glavna značilnost programa SAT 1 pa so gotovo nagradne igre, razporejene skozi ves dan (Super žoga, Zlati strel, Kolo sreče...) Razumljivo je, da takšen program ne more teči brez reklam, te pa so v glavnem vse tehnično brezhibne in estetsko užitne. Program SAT 1 delajo v Zahodnem Berlinu.

Zelo podoben **konkurenčni program ponuja RTL PLUS**, ki ima svoje korenine v Luksemburgu, čeprav ga oddajajo iz Koelna. Program prav tako pričenjajo z jutranjim blokom poslovnih in drugih informacij, nadaljujejo pa s filmi in serijami. Ko pa se večer prevesi v noč, izstopi glavna: erotični filmi in posebni erotični magazini ter oddaje, v katerih se gledalci po telefonu pogovarjajo s svetovalko na temo spolnosti. Ni kaj! Pogumno in brez vidnih predsodkov! Nekaj posebnega je še oddaja **EXPLOZIVNO**, v kateri posadijo na poseben stol znano osebnost iz javnega življenja, strokovnjaki v studiu pa ji zastavljajo zelo ostra vprašanja... Enkratna oddaja! Ni potrebno posebej poudarjati, da tudi RTL PLUS ne more brez reklam.

Popolnoma brez propagandnih sporočil pa je nekakšen skupni program iz treh nemško govorečih dežel. Gre za program **3 SAT, ki ga sestavljajo v Nemčiji, Avstriji in Švici**. Vsebine njihovih programov pomenijo pravo nasprotje oddajam SAT 1 in RTL PLUS, saj so na sporedu izključno kulturne oddaje. Oddaje so v višjem kakovostnem razredu in so s svojo umetniško ravnijo namenjene zahtevnejšemu gledalcu. Reklam ni in tudi športa ne. Začenjajo ga v zgodnjem popoldanskem času, ko so na sporedu izključno glasbene oddaje. Vsako popoldne nam ponujajo drugo zvrst: ob ponedeljkih sta to jazz in rock, v torek je na vrsti klasika, sreda je rezervirana za narodno-zabavno glasbo, ob četrtdkih gledamo opere, ob petkih operete.

In kako je z **informativnimi oddajami** v treh programih v nemščini? Najobsežnejše so ob 19. uri (3 SAT) ali malo pred tem (SAT 1 in RTL), ob 22. uri pa je to oddaja Čas v sliki (3 SAT). Videti je, da so vse te oddaje zamišljene sodobno, da so dinamične in korektno. Še to: trajajo natanko toliko časa, kot je predvideno. O kakšnih časovnih zamikih tukaj ni ne duha ne sluha.

Natančnost je značilna tudi za naslednje tri programe, ki jih pripravljajo za angleško govorno področje v Veliki Britaniji. Pregled teh kanalov začnimo s **programom SUPER**, katerega glavna značilnost so glasbene oddaje v popoldanskem in večernem času. Razumljivo je, da je ta kanal posebno priljubljen med mladimi. Omogoča jim neposreden stik z novostmi iz sveta popularne glasbe. Gre za t.i. glasbene spote. V preostalem času vrtijo serijske in celovečerne filme starejšega datuma. Nekaj posebnega so novice, ki so na vrsti vsako polno uro, trajajo pa le dve, največ tri minute, so kratke in jedrnate. **Program SUPER KANALA pa se odlikuje še po naslednjih vsebinah: pripravljajo najbolj natančno vremensko napoved, in to za celotno Evropo (npr. zjutraj med 7. in 8. uro ter ob 21.55), predvajajo zanimive dokumentarne filme iz življenja sodobne sveta (nedelja ob 12.30) ter iz življenja rastlin in živali (ponedeljek ob 22. in 23. uri).**

Program kanala SKY je zelo podoben zgoraj opisanemu. Tudi ta ponuja nadaljevanke manj zahtevnega žanra, ne predvaja pa celovečernih filmov, saj ima omenjena TV hiša za filme rezerviran poseben kanal (SKY MOVIES), ki pa ga krška KATV ne prenaša. Vsak večer ob 18. uri dobi kanal SKY novo dimenzijo. *Ob tem času se namreč program frekvenčno razcepi na nadaljevanje popoldanskega programa (SKY ONE) ter na EURO SPORT.* Slednje-

V spomin:

Anton Sikošek — stric Tonček

Sedemnajstega avgusta letos nas je v svojem 76. letu za vedno zapustil Anton Sikošek, za mnoge stric Tonček. Odšel je tiho in neopazno, kot je tudi živel zadnja leta. Pa ni bilo vedno tako in prav zato se njegova osebnost vzdiguje iz sivine povprečnosti, štrli daleč v nebo in spominja na čase, ko so se rojevali velikani. Žal v današnjem času izgubljenih kriterijev o vrednotah premalo cenimo in spoštujemo take svetle primere, od katerih se da za večne čase veliko naučiti.

Stric Tonček je bil rojen v Koprivnici. Vojna vihra ga je zajela v Mariboru kot cestnega prometnika. Doživel je usodo mnogih Slovencev in bil izseljen v Srbijo, v Leskovac. Prilino je bil mobiliziran v vrste Srbske narodne straže (Nedičeve policije), vendar je od samega začetka v srcu nosil sovraštvo do vsega okupatorskega in samo eno željo - da z vsemi močmi dela proti njemu. Prav v teh najtežjih letih naše zgodovine je bil stric Tonček pripravljen plačati vsako ceno za svobodni in boljši jutri. Čeprav vsa vojna leta v osjem gnezdu in že od samega začetka tesno povezan z narodnoosvobodilnim gibanjem, je zdržal najtežje preizkušnje in ogromno prispeval k uspehom aktivistov ilegalcev in partizanov v tem delu Srbije.

Kradel je prepustnice iz predala šefa policije, s katerimi so se potem gibali po okupiranem terenu številni aktivisti. Ukradel je tudi pečat policije in ga še isti večer po zvez dostavil v ilegalno tiskarno, kjer so izdelali dvojniki, pravega pa je še pred jutrom vrnil v blagajno.

Ko je leta 1942 v boju z okupatorjem padel neki partizanski komisar, so pri njem našli neizpolnjene prepustnice in pečat, to pa je bila sled za gestapo in nedičevce, da pridejo tudi do strica Tončka. Zaprli so ga skupaj s še nekaj osumljenci iz svojih vrst, ki bi bili lahko prišli do prepustnic in pečata, ter ga zverinsko mučili. Vse je zdržal, a drugi niso. Za radi muk so priznali nekaj, česar sploh niso naredili. Tončka so dali še na zadnjo preizkušnjo — obsodili so ga skupaj z ostalimi in

smrt in šele pred strelskim vodom, ko so videli, da ne popušča, pomislili, da so v zmoti, in so ga potegnili iz vrste.

Tudi to ni zlomilo strica Tončka, še naprej je posredoval dragocene informacije narodnoosvobodilnemu gibanju, opozarjal na zasede, hajke, aretacije. Iz smrtnih pasti je reševal ilegalce, med katerimi so bile tudi vodilne osebe srbske in jugoslovanske revolucije, npr. Svetozar Vukmanović-Tempo, Lazar Koliševski...

Pred leti je prišel iz RSNZ SR Srbije inšpektor, ki je raziskoval dva primera vojnih zločincev iz Leskovca, in prosil za pomoč strica Tončka. Še pred tem je pripovedoval o mnogih junaških delih našega someščana, za katera je izvedel od ilegalcev, ki so bili na njegovi zvezi. Vsi se zavedajo, da jih kljub zverinskemu mučenju ni izdal, in se o njem izražajo spoštljivo, kot o pravem heroju. Inšpektor je kaj kmalu ugotovil, da se niti ne zavedamo, kdo živi med nami. In res je bridka resnica, da je stric Tonček ostal edini iz cele skupine, ki ni dobil partizanske spomenice; dobil je le povsem sive lase. Iz aktivne službe v JLA je prišel leta 1956 službovat na oddelek za ljudsko obrambo v Krško. Pokončen, kot je bil, pač ni hotel sprejeti načina dela, odnosov in miselnosti, ki so vladali v okolju, zato se je raje umaknil v zasebnost.

Od takrat dejansko poznamo samo še vase zaprtega in razočaranega strica Tončka. V dveh knjigah s tematiko o narodnoosvobodilnem boju v Leskovcu (Revolucija u Leskovcu in Tako smo to uradili), je opisanih precej njegovih junaških dejanj. O njih so govorili drugi, njegovi nekdanji sodelavci, on sam se nikoli ni želel hvaliti s tem. Pred leti, po obisku inšpektorja iz Niša, smo hoteli nekatere stvari objaviti, pa on v svoji skromnosti tega ni želel, sedaj pa menim, da smo to dolžni narediti.

Vsakdo naj se na svoj način spominja velikega, tihega človeka, strica Tončka, vendar naj izve tudi za ta njegova dela, ki mu dajejo pravico, da se v spominih dvigne nad tiste, ki mu v tem nikoli niso bili kos, ampak le v intrigah.

Kljub vsemu, kar je doživel po svoji junaški epizodi, bi se bil stric Tonček zagotovo še enkrat odločil za isto življenjsko pot, pač zato, ker je bil izjemna osebnost.

Tudi njegov primer kaže, da odhaja generacija, ki se je potrdila v najtežjih časih, vendar se je takrat žrtvovalo življenje za drugega, za bodočo generacijo. Ali smo ostali brez takšnih ljudi?

Strica Tončka je prizadela tudi mednarodna kriza, seveda najbolj slovensko-srbske politične razprtije, vendar je znal reči: »Jutri bomo zopet, če bo potrebno, umirali drug za drugega.«

Naj teh nekaj vrstic pomaga osvetliti častni lik Antona Sikoška. Zaslužil si je veliko več, kot mu lahko sedaj podarimo — trajen in spoštljiv spomin ter zahvalo za junaštvo in nesebično žrtvovanje.

L.B.

ga gledamo tudi v našem razdelilnem sistemu, ob njem pa imajo ljubitelji športa še eno priložnost, da vidijo najpomembnejše športne dogodke minulega tedna. V glavnem gre za odlične posnetke najvažnejših tekmovanj, ki so profesionalno komentirani. Tudi Športna srečanja iz Jugoslavije smo že videli na tem programu (dirke na Grobniku, atletika v Varaždinu). Nečesa pa vendarle ta program nima: informativnih oddaj, ki jih hiša SKY ponuja na specializiranem programu *SKY NEWS*, ki pa ga pri nas ne gledamo. Poskrbeli so za nočne ptice, saj s programom nadaljujejo do jutranjih ur. Ko jim zmanjka dinamičnih oddaj, se preko ekrana zvrstijo čudoviti *posnetki narave, opremljeni z izredno lepo glasbo (LANDSCAPE)*.

Za ponočnjake skrbi še en kanal z zelo razpoznavnim imenom **FILMNET**. **Pravzaprav gre za hišni kino, ki deluje non-stop 24 ur.** Tako se v enem dnevu in noči zvrsti 12 celovečerc, ki se običajno pričenjajo ob neparni uri. Čas, ki ostaja med enim in drugim filmom, imenitno zapolnjujejo kratke, dinamično posnete oddaje, v katerih predstavljajo posamezne značajne igralce, režiserje, in ker gre v glavnem za ameriško proizvodnjo, v teh oddajah ne manjka »tračev« na račun zvezd. Filme seveda ponavljajo, vendar nikoli ob enaki uri. Za filmske sladokusce je to enkratna priložnost, ker **FILMNET** posreduje predvsem novejšje izdelke. Nekateri so stari komaj dve leti, medtem ko so filmi starejšega datuma v manjšini. Kljub vsemu je treba priznati, da v sporedu prevladujejo filmi lažjega žanra, predvsem lahkotne komedije, akcijski filmi in grozljivke, pozoren gledalec pa lahko iz tedenskega sporeda, objavljenega v tisku, razbere tudi kakovostna dela. Se to: ni reklamnih sporočil. Samo zato lahko upamo, da ga ne bo dosegla usoda predhodnika, programa Teleclub iz Zuricha, ki je ponujal filmske programe, sinhronizirane v nemščini, in ki so ga letos maja zaščitili (kodirali). Slišati pa je, da se v Evropi t.i. **PAY TV** (plačljiva televizija) ne obnese najbolje, zato TV hiše nujno potrebujejo finančne injekcije v obliki reklame.

Sprehod po programih krške KATV končajmo še z zadnjim kanalom, **TV5 EUROPE**, **njegov sedež pa je Pariz.** Gre za povsem klasično sestavljen program, ki ga pričenjajo popoldne in končujejo ob polnoči. Tudi tu ni reklam. Program je vsebinsko pester, njegovo težišče pa so oddaje s področja kulture. Zelo pogoste so oddaje, ko se pred publiko v studiu voditelj pogovarja z znanimi osebnostmi iz sveta glasbe, filma, gospodarstva, politike... Posebej se odlikuje njihov večerni dnevnik ob 22. uri, saj ga opremljajo z atraktivnimi posnetki s kraja dogajanja. Posebno prisrčni in dopadljivi so njihovi napovedovalci in napovedovalke, saj dobesedno izžarevajo naraven stik z gledalcem. Nekateri njihovi nemško govoreči kolegi in kolegice so namreč preveč uglajeni (narejeni), programi v angleškem jeziku pa napovedovalcev sploh ne poznajo.

Za zaključek si postavimo še zadnje vprašanje: **kaj omenjeni programi ponujajo otrokom in mladini? Z eno besedo: veliko!** Vsak od teh programov oddaja tudi v dopoldanskem času, pripravljajo za otroke poseben blok igranih in risanih filmov. Ta program je posebej bogat ob sobotah in nedeljah dopoldne. Nekatere postaje se bolj potrudijo in za otroke posnamejo posebne oddaje, ki otrokom vzbujajo domišljijo, mišljenje, ustvarjalnost, saj je običajno vsebina risanih filmov zelo pletka. Najpogosteje položaj rešujejo kakovostni igrani filmi, ki na otroke delujejo vzgojno. Najbrž pa si starši ob obilici TV ponudbe zastavljajo vprašanje: **koliko in kdaj naj otrok program gleda?** Časovno neomejeno gledanje gotovo ni otrokom v korist, zato morajo starši pravočasno razmejiti otrokov čas za igro, gibanje, branje in gledanje TV. *Eno pa je gotovo: televizija zabava, uspešno odkriva neznano, vzbuja interese — tudi interes za učenje tujih jezikov...*

Ivan Mirt

Krški izgubarji v prvem polletju '89

V poročilu o rezultatih gospodarjenja v Posavju v prvem polletju 1989 je zapisano, da so izgubo zabeležili pri 14 pravnih osebah s področja gospodarstva. Pri njih je zaposlenih 15,3% (2.895) delavcev. Skupna višina te izgube je bila 60 milijard 953 milijonov din, medtem ko je v lanskem enakem obdobju 6 organizacij prigrisodarilo 3 milijarde 330 milijonov dinarjev izgube.

91% vseh posavskih izgub je nabralo gospodarstvo občine Krško in med njimi so na prvem mestu (71,2% ali 39 milijard 496 milijonov din) organizacije s področja elektrogospodarstva in premogovništva. Razen že običajnih razlik systemskega izvora je tokrat izgubi botroval tudi novi obračunski sistem, saj odpade večina zneska izgube pri, npr. TOZD Elektrodistribucija, na negativno

razliko revalorizacijskih učinkov. Dve temeljni organizaciji TCP Videm sta nabrali 12-odstotni delež v izgubi krškega gospodarstva (6 milijard 637 milijonov din). V TOZD Proizvodnja papirja je osnovni vzrok izgube v nesorazmerju cen surovin in papirja, v TOZD Papirkonfekcija pa stroški investicije (leasing) še ne dajejo ustreznih rezultatov. Enak vzrok — revalorizacijski učinki, všteti v stroške financiranja (6 milijard 316 milijonov din) — je pripeljal do izgube tudi Žito-TOZD Imperial. Dodatno pa je svoje prispeval še visok porast kratkoročnih kreditov za obratna sredstva.

Skupna višina izgube v krški občini znaša 55 milijard 477 milijonov dinarjev. Od tega je največ v Elektro — TOZD Elektrodistribucija (29 milijard 640 milijonov din), sledijo pa Elektrarna Brestanica (8 milijard 47 milijonov din), Žito-TOZD Imperial (4 milijarde 289 milijonov din), TCP-TOZD Proizvodnja papirja (3 milijarde 509 milijonov din) in Papirkonfekcija (3 milijarde 128 milijonov din). Ostali izgubarji so bili še: Iskra-TOZD Industrijska elektronika, Novoles-TOZD Sigmata, REK-Rudnik rjavega premoga, Žito — TOZD Imperial in POZD Elektromontaža. Iz poročila SDK — podružnice Krške

Arheološke raziskave v Ajdovski jami se nadaljujejo

Letošnje raziskave v Ajdovski jami so potekale od 10.6. do 26.6.1989 pod vodstvom Milene Horvat, diplomirane arheologinje, in s sodelovanjem dr. Paole Korošec. Natančno in naporno delo v vlažni jami je opravljalo 11 članov ekipe, med njimi je bilo 5 študentov oddelka za arheologijo na Filozofski fakulteti, ki so opravljali obvezno terensko prakso.

Letošnjo akcijo so morali posebej pripraviti, ker so ugotovili, da bi izkopavanje lahko bilo nevarno. Razstreliti so morali 2 skali, ki bi se med izkopavanjem lahko zrušili. Tudi vreme jim je povzročalo težave. Nekaj dni pred začetkom izkopavanja je neurje odneslo cesto in porušilo mostiček čez potok, tako da je bil dostop do jame za nekaj časa onemogočen. Pri pripravah na izkopavanje je veliko pomagal Slavko Šribar, predsednik odbora za varstvo naravne in kulturne dediščine pri Kulturni skupnosti Krško. Podjetja in delovne organizacije naše občine so prispevale materiale in orodja ter članom ekipe omogočale tople obroke.

Sistematična izkopavanja nadaljujejo v centralni dvorani, levo od velikega podora. Raziskave so potrdile, da gre za kult mrtvih z nekropolo. Zaradi vode, ki bruha od spodaj, predvidevajo, da obstaja še ena jama. Da bi preprečili nepovabljenim radovednejšem vstop v jamo in zaradi nevarnosti, da se jama vdre, so na obeh vhodih v jamo namestili železna vrata.

Za naslednje leto načrtujejo zaključek arheoloških raziskav v centralni dvorani, izdelavo geodetskega posnetka tlorisa ter prečnih presekov in mikrotopografijo v okolici Ajdovske jame, Brezovske gore, Senuš in Brezij pri Senušah. Predvidevajo, da nekje obstaja naselbina, ki je navadno na hribu. Opravljajo različne raziskave najdenega materiala, vzorcev prsti, mineralološke raziskave lončenine, in tako odkrivajo skrivnost življenja in kulture ljudi, ki so živeli pred približno več kot 5500 leti. Jama še ni dokončno raziskana.

Letos bo izšla strokovna publikacija, kjer bodo objavljene dosedanje ugotovitve o najdbah v Ajdovski jami. Ko bodo raziskave v jami zaključene, predvidevajo, da bo Ajdovska jama postala turistična točka, kjer bodo razstavljeni odlični originalov najdenih predmetov.

Andreja Žibret

Uspeh leskovških strelcev v pretekli sezoni

15. avgusta je bila končana zelo uspešna tekmovalna sezona za pripadnike Strelskega društva »SOP« Leskovec. Po uspehih iz preteklih let so letos s svojim marljivim in strokovnim delom dosegli rezultate, ki presega vsa pričakovanja.

Članom je za las ušla uvrstitev v I. slovensko strelsko ligo, v drugi republiški ligi pa so dosegli 2. mesto. Branko Benčin je na tekmovanju za zlato puščico med stotimi najboljšimi strelci iz vse Slovenije zasedel 7. mesto.

Najuspešnejši so bili mladinci. Ob drugem mestu v republiški strelski ligi so bili drugi tudi na republiškem prvenstvu, medtem ko so na prvanstvu SFRJ dosegli 6. mesto. Mla-

Republiški prvak za leto 1989: Boštjan Reberšak.

Mladinska ekipa SD SOP Leskovec — II. mesto na prvenstvu SRS (od leve): Robert Imperl, Boštjan Reberšak (republiški prvak), Jože Arh (trener) in Marko Pavec.

Pionirska ekipa SD SOP Leskovec (od leve): Janko Sotošek — trener, Kraševac, Bevc, Vrhovšek, Reberšak, Plankar, Zupanc.

dinec Boštjan Reberšak je postal republiški prvak. Na državnem prvenstvu se je uvrstil na odlično 6. mesto, medtem ko je Marko Pacek dosegel (tudi solidno) 28. mesto.

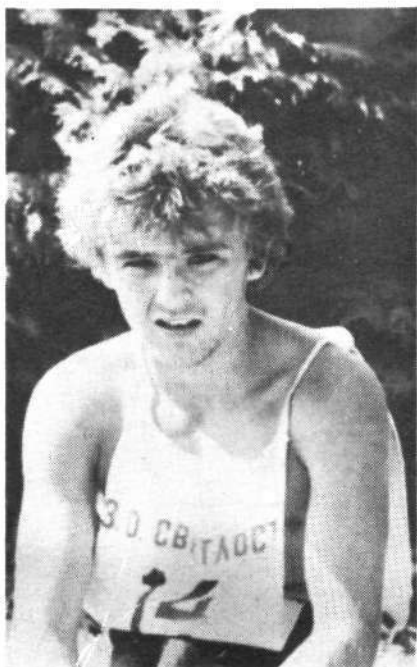
Tudi pionirji so dosegli dobre rezultate. Na prvenstvu SRS so bili sedmi, na prvenstvu šolskih športnih društev SRS pa so zasedli 5. mesto. Na republiškem prvenstvu se je Dejan Zupanc uvrstil na 13. mesto, na tekmovanju SSD pa na deveto.

V Leskovcu se zavedajo, da bo takšne uspehe težko ponoviti, zato so s pripravami na novo strelsko sezono pričeli že aprila. Vadijo šestkrat tedensko, septembra pa nameravajo organizirati šolo streljanja za osnovnošolce, ki se bodo odločili za sodelovanje v strelskih krožkih. Da pa društvo sploh lahko deluje v teh težkih časih, gre zahvala ZTKO Krško in pokrovitelju SOP Krško, ki zagotavljata finančna sredstva, potrebna za uspešno delo.

Jože Arh

Darko Petrovič prvak SRS

Na reki Gradaščici, pritoku Ljubljanice, je bilo 2. septembra pionirsko prvenstvo SRS na divjih vodah za leto 1989. Prvo mesto je v konkurenci 40 starejših pionirjev osvojil član Kajak-kanu kluba Krško Darko Petrovič-Gajo s prednostjo 11 sekund pred drugouvrščenim.

Republiška konferenca SZDL Slovenije je na 5. seji, 27. junija 1989 obravnavala in sprejela naslednje besedilo:

TEMELJNA LISTINA SLOVENIJE 1989

Slovinci, Italijani, Madžari in drugi državljani Socialistične republike Slovenije, podpisniki te listine, izjavljamo in sporočamo, da:

1. Hočemo živeti v demokratični državi suverenega slovenskega naroda in vseh državljanov Slovenije, utemeljeni na človekovih pravicah in državljanskih svoboščinah. V njej si zagotovimo: vladavino dela, prava in samostojnost civilne družbe; svobodno združevanje in politični pluralizem; demokratične volitve; enakopravnost vseh manjšin; svobodo vseh oblik z naravnimi omejitvami uravnovešenega gospodarskega razvoja; povezanost z Evropo in s svetom.
2. Živeli bomo samo v taki Jugoslaviji, v kateri bo zagotovljena suverenost ter trajna in neodtujljiva pravica do samoodločbe narodov, enakopravnost vseh narodnosti in manjšin, ki bo spoštovala in varovala različenost vseh, kjer bomo življenjsko pomembne skupne zadeve urejali po načelu soglasja, in samo v takem samoupravnem socializmu, kjer bodo zahteve te listine v celoti upoštevane.
3. Nočemo živeti v takšni državni skupnosti, kjer ni zagotovljeno spoštovanje ustave in zakonov in s tem človekovih in narodnostnih pravic, kjer bi bili podvrženi političnemu monopolu ali nacionalni nadvladi, gospodarskemu izkoriščanju ali drugim vsiljenim oblikam političnega, gospodarskega in kulturnega življenja.

S svojimi podpisi se predlagatelji in podpisniki te listine zaveujemo, da bomo vztrajali pri njenih načelih. Obvezujemo vse v Socialistični republiki Sloveniji, ki jim je podeljena legalna moč, da pri ustavnih reformah ter pri vsem političnem delovanju v Sloveniji in v SFR Jugoslaviji uveljavijo to skupno ljudsko voljo.

Ljubljana, 27. junij 1989

SZDL Slovenije

Dragi občani, volilni upravičenci!

Temeljna listina Slovenije 1989, ki je objavljena zgoraj, je izjava, s katero sleherni podpisnik izraža svojo zahtevo in željo po takšni Sloveniji in Jugoslaviji, kakršni sta v listini opredeljeni! Verjetno med vami ni nikogar, ki ne bi želel živeti v ravno takšni ožji in širši domovini. In če je to tako, to izrazite s podpisom! Podpišete lahko v svoji delovni organizaciji ali v svoji krajevni skupnosti (npr. na sedežu krajevne skupnosti, ko so tam uradne ure). Vsaka bojazen o morebitnih negativnih posledicah podpisa je odveč! Sodelujte torej in sooblikujte skupno voljo državljanov SR Slovenije ter hkrati obvezo slovenskemu državnemu in političnemu vodstvu, sedanjemu in bodočim!

Lahko pa izpolnite naslednjo vrstico, jo izrežite in posljete na naslov: OBČINSKA KONFERENCA SZDL KRŠKO, C.k.ž. 14

PODPISAN(-A): _____
SE STRINJAM Z VSEBINO "TEMELJNE LISTINE SLOVENIJE 1989".

PODPIS: _____

Remont v Nuklearni elektrarni Krško

Te dni Nuklearna elektrarna Krško stoji — ne proizvaja električne energije. Proizvodnjo so ustavili po planu elektroenergetske bilance v petek, 1. septembra zvečer, in tako začeli sedmi remont, odkar elektrarna deluje.

Tudi letos bodo zamenjali tretjino goriva (40 gorivnih elementov-, v katerem je več kot 3/4 urana iz Žirovskega vrha.

Večja dela na primarni (jedrski) strani bodo potekala na uparjalnikih, v katerih bodo toplotno obdelane U-cevi I. in II. vrste, opravili pa bodo tudi preizkus prepustnosti reaktorske zgradbe — kar je potrebno po tehničnih specifikacijah opraviti trikrat v desetletnem obdobju (prvič so ga opravili že leta 1986).

Na sekundarnem (klasičnem) delu elektrarne pa bodo potekala pomembnejša dela na električnem generatorju, kjer bodo na rotorju zamenjali rotorske kape, na statorju pa preklinili statorski paket in sanirali vroče točke.

Poleg naštetega bodo morali v najkrajšem remontu do sedaj ponovno vgraditi popravljeni transformator, ki je bil lansko leto v neurju poškodovan in je bil v popravilu v tovarni Rade Končar v Zagrebu. Izposojeni transformator bodo po železnici vrnili lastniku, TE Drmno v Srbiji. Predvideni so še preventivni pregledi in popravila na ventilih, motorjih, črpalkah, toplotnih izmenjevalnikih, zapornicah na Savi, merilno-regulacijski opremi...

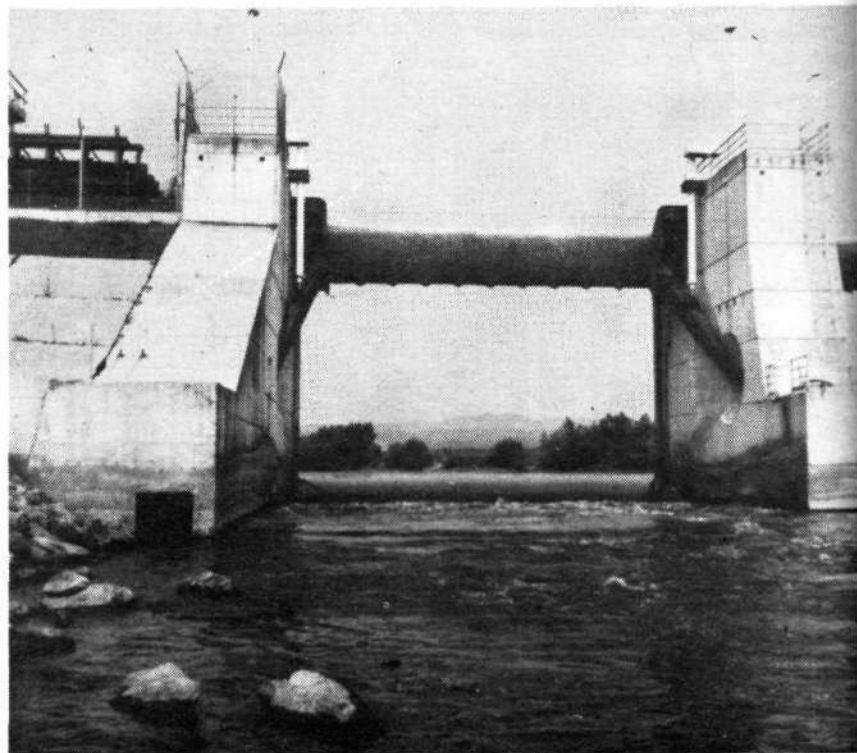
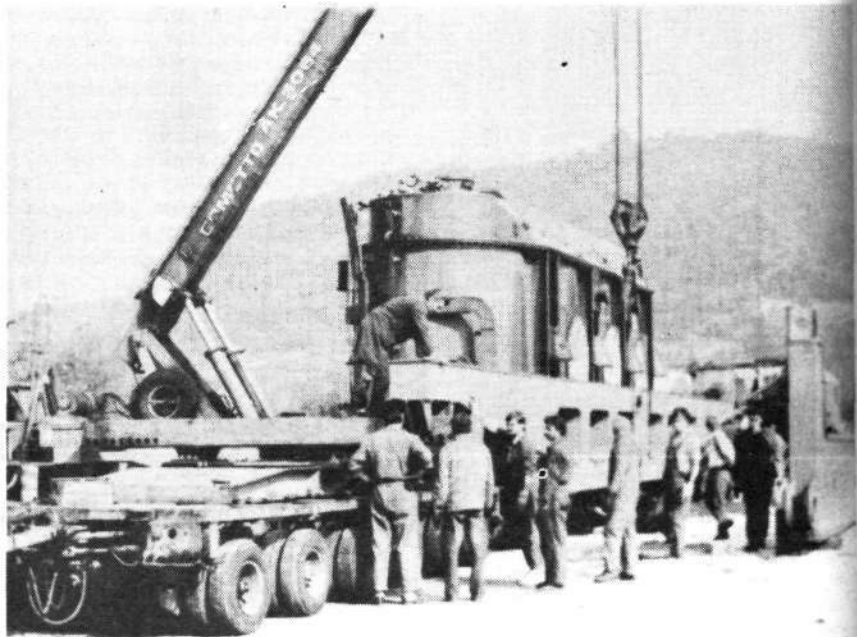
Da bodo vsa predvidena dela končana v planiranem roku, to je v 43 dneh, bodo poleg naših ljudi sodelovali tudi delavci domače industrije in inštitutov ter nekaj strokovnjakov iz tujine.

Pred delavci Nuklearne elektrarne Krško in vsemi, ki bodo sodelovali pri remontu, je velika odgovornost, ob kateri pa občutijo zadovoljstvo tudi zaradi šestih uspešno opravljenih remontov in uspešnega obratovanja elektrarne.

Služba za informativno dejavnost NE Krško

Naši doremontni obratovalni rezultati

	8.mesec	tekoče l.	kumulativa
Bruto proizvedena el. energija na generatorju (MWh)	474304	3667369	31528543
Proizvodnja na pragu (MWh neto)	453384	3494620	29980299
Planirana proizvodnja električne energije (MWh)	270000	3030000	
Faktor izkoriščenosti elektrarne	98.29	96.65	
Faktor razpoložljivosti elektrarne	100.00	98.48	
Ure obratovanja generatorja	744	5743.3	
Ure neobratovanja generatorja	0.0	88.7	

Pesem ne pozna meja

Slovensko kulturno in športno društvo »Simon Jenko« iz Nuernberga praznuje septembra letos deseto obletnico svojega delovanja. »Odkar skupščina občine Krško podeljuje priznanja, se je letos prvič zgodilo, da ga je prejelo društvo, ki sicer združuje Slovence, a deluje izven naše države. Na pobudo OK SZDL smo »priznanje občine Krško« podelili SKŠD 'Simon Jenko'...«, je med drugim zapisal predsednik SO Krško Zoran Šoln v uvodu k spominski brošuri, izdani ob jubileju. »V naši občini cenimo vaše delovanje, kot tudi delovanje vseh takšnih društev na tujem, saj se še kako zavedamo pomena tovrstnega poslanstva. Zavedamo se ga še v toliko večji meri, ker sodi naša občina kljub izredno hitremu gospodarskemu razvoju po osvoboditvi med tiste, ki imajo na začasnem delu na tujem še dokaj velik delež prebivalstva in v kateri še pomnimo precejšnje ekonomske migracije po svetu v obdobju predvojne Jugoslavije in še prej.«

Leta 1984 sta takratno vodstvo SKŠD »Simon Jenko« in OK SZDL podpisala listino o sodelovanju in poprejšnje neformalno

sodelovanje je dobilo tudi uradno podlago — t.j. udeleženci so si razdelili vzajemne obveznosti. Ena izmed obljub, ki jih je dal takratni predsednik društva Franc Glavač ob podpisu listine, je bila tudi: »Nikoli ne bo treba nikomur med vami zaradi kogarkoli izmed nas pogledati v tla!« Tega se še vedno držijo. Častno in marljivo se družijo v svojem društvu, uredili so si prijetne klubske prostore, organizirali vrsto sekcij (dramsko, folklorno, kegljaško; pevski zbor, ki nastopa skupaj s PZ »Miško Kranjec« iz Erlangna...) in njihovi člani nastopajo na srečanjih v tujni in domovini. »Kali, iz katerih je vzklilo, so bile v srcih Slovencev, ki živijo na širšem območju Nuernberga, že mnogo prej. Čeprav je domovina blizu, nam je nekaj manjkalo: pogovarjati se po slovensko, zapeti domačo pesem ali pa se zavrteti v dvočetrtinskem taktu,« je v spominsko brošuro zapisal sedanjí predsednik Vinko Seiner. Tako pojejo, plešejo, se družijo, hodijo skupaj na izlete, izmenjujejo otroke med počitnicami s šolarji v Krškem — ker je znanje, ki ga daje dopolnilna slovenska šola, pač preskromno — že deset let.

Vabilo:

Pridite k MePZ Viktor Parma!

Po krajših poletnih počitnicah MePZ »Viktor Parma« nadaljuje redno delo.

Pevke in pevci želimo zbor osvežiti tudi z novimi močmi, zato vljudno vabimo vse, ki imate radi lepo pesem in prijetno družbo, da se nam pridružite.

Vaje so ob ponedeljkih in sredah ob 19. uri in trajajo 2 uri.

Pričakujemo vas v pevski sobi DKD Edvarda Kardelja v Krškem ob omenjenem času, lahko se oglasite tudi po telefonu 32 458 do 14. ure (Janko Avsenak).

Odločite se in pridite, ne bo vam žal!

Pod geslom »Dokler bomo slovinci peli, bomo živeli« je v soboto, 17. junija 89 v Nuernbergu v ŽRN združeni moški pevski zbor »Simon Jenko — Miško Kranjec« zaznamoval 5. obletnico obstoja tega zbora. Združeni moški pevski zbor tesno povezuje slovensko

kulturno in športno društvo naših zdomcev v Nuernbergu in Erlangnu.

Na prireditvi, ki naj bi postala tradicionalno srečanje slovenskih pevskih zborov v ŽRN, so tokrat nastopili še slovenski moški pevski zbor Domači zvon iz Stuttgarta ter nemški

mešani zbor Liederkrantz 1860 iz Wendelsteina ter oktet Boštanjski fantje.

Na sliki: MPZ »Simon Jenko« in »Miško Kranjec« med jubilejnim nastopom pod vodstvom Alojza Tementa (na skrajni desni) v Nuernbergu.

V Posavju je vse več nezaposlenih

Na področju brezposelnosti je stanje v Posavju, prav tako tudi v občini Krško, zaostreno, in pričakovati je, da se bo ta zaostrenost še stopnjevala. Do te ocene je prišla strokovna služba posavskih občinskih skupnosti za zaposlovanje iz Sevnice, ko je analizirala gibanje zaposlenosti oziroma nezaposlenosti v prvih mesecih tega leta ter ga primerjala z razmerami v enakem obdobju leta 1988.

Podatki za krško občino kažejo, da se je število zaposlenih v družbenem sektorju povečalo za 2,2 odst. ali 245 oseb v primerjavi z lanskim aprilom. Vendar je po ugotovitvi strokovne službe tolikšen porast predvsem posledica statusnih organizacijskih sprememb v okviru CP Novo mesto in prenosa okoli 300 zaposlenih iz novomeške v krško občino. Če pa tega prenosa ne upoštevamo, se pokaže, da je zaposlenost v družbenem sektorju občine Krško upadla za 0,5 odst. V zasebnem sektorju se je število zaposlenih od lanskega aprila povečalo za 44 oseb ali 10 odst.

Povpraševanje po delavcih je bilo v prvih štirih mesecih tega leta precej manjše kot v enakem obdobju lani, zato so bile tudi potrebe pokrite v višjem odstotku. Za letošnje leto je značilno tudi to, da se v združeno delo vključuje več pripravnikov, kar je posledica nezadostnih možnosti zaposlovanja mladih strokovnih kadrov, ki so zaključili šolanje v preteklem letu.

Konec maja je bilo v Posavju evidentiranih 991 brezposelnih oseb (303 več kot maja 1988), od tega 366 v krški občini. Med njimi jih ima največ (239) izobrazbo I. ali II. stopnje in najmanj (5) izobrazbo VII. stopnje. Sicer pa je povečanje števila nezaposlenih za beleženo pri vseh izobrazbenih kategorijah.

Analiza kaže, da je med brezposelnimi opazno narasel delež strokovnega kadra, prav tako tudi žensk in mladih. Kvalifikacijska raven mladih je višja od strukture brezposelnih v celoti. Na drugi strani pa imamo predvsem med osebami s IV. stopnjo izobrazbe večje število tako imenovanih težje zaposljivih oseb, zato strokovna služba opozarja, da bi veljalo tudi v krški občini podpreti prizadevanja za ustanovitev enote, v kateri bi delo takih oseb potekalo na organiziran način in v njim prilagojenih delovnih pogojih.

Narajočajoča brezposelnost, poleg nje pa še zaposlovanje za določen čas oziroma za čas pripravništva — vse to je povzročilo, da je v prvi polovici tega leta precej naraslo tudi število upravičencev do socialnovarstvenih pomoči. Zato želi strokovna služba skupnosti za zaposlovanje tudi z ugotovitvami iz opravljene analize spodbuditi intenzivnejše iskanje možnosti prestrukturiranja proizvodnje in kadrovske zasedbe.

Delavska univerza in knjižnica Krško

razpisuje v izobraževalni sezoni 1989/90

1. Izobraževanje za pridobitev izobrazbe

- PEDAGOŠKA FAKULTETA — 3. letnik — smer: razredni učitelj — pogoj: končana 1. stopnja te smeri;
- VIŠJA UPRAVNA ŠOLA — 1. letnik — pogoj: končana štiriletna srednja šola;
- SREDNJE IZOBRAŽEVANJE — smeri:
  - ekonomski tehnik — 1. letnik — pogoj: končana OŠ;
  - upravni tehnik — 3. letnik — pogoj: končan dvoletni program v administrativni šoli pred SUI;
  - komercialni tehnik — 3. letnik — pogoj: končana trgovska šola;
  - gostinski tehnik — nadaljevalni program — pogoj: končana poklicna gostinska šola;
  - trgovsko-poslovodska šola — nadaljevalni program — pogoj: končana trgovska šola in 2 leti delovnih izkušenj pred SUI;
  - OSNOVNA ŠOLA — oddelki za odrasle 5., 6., 7., 8.razred

2. Splošno izobraževanje — tečaji

- SLOVENSKI JEZIK — začetni, nadaljevalni, izpopolnjevalni
- ANGLEŠKI JEZIK — začetni, nadaljevalni, izpopolnjevalni
- ANGLEŠKI JEZIK ZA DELO Z RAČUNALNIKOM
- ANGLEŠKI JEZIK ZA OTROKE OD 5 DO 10 LET — začetni, nadaljevalni
- NEMŠKI JEZIK — začetni, nadaljevalni, izpopolnjevalni
- NEMŠKI JEZIK ZA TURISTIČNE IN GOSTINSKE DELAVCE
- NEMŠKI JEZIK ZA OTROKE OD 5 DO 10 LET — začetni, nadaljevalni
- FRANCOSKI JEZIK — začetni
- ITALIJANSKI JEZIK — začetni
- RUSKI JEZIK — začetni
- OSNOVE RAČUNALNIŠTVA
- STROJEPISJE

3. Strokovno izobraževanje — usposabljanje za delo

- VARSTVO PRI DELU:
  - za vodstvene delavce
  - osnovni, obnovitveni, nevarne snovi
- HIGIENSKI MINIMUM — OBNOVITVENI TEČAJ
- ZA ODGOVORNE ZA POŽARNO VARNOST
- ZA STROJNIKE PARNIH KOTLOV — pogoj: končana poklicna šola elektro ali kovinsko-predelovalne usmeritve in 3 leta delovnih izkušenj na področju energetike
- ZA STROJNIKE CENTRALNEGA OGREVANJA — pogoj: končana OŠ

- (najmanj 6 razredov) in 10 let delovnih izkušenj na področju energetike
- ZA DELAVCE VAROVANJA
- ZA VOZNIKE VILIČARJEV — pogoj: končana OŠ, starost 18 let (kandidati, ki nimajo izpita B kategorije, morajo predložiti zdravniško spričevalo)
- LAHKA GRADBENA MEHANIZACIJA
- ZA VOZNIKE AVTODVIGAL IN HIAB MOSTNIH DVIGAL
- TEŽKA GRADBENA MEHANIZACIJA
- ZA VODJE SKLADIŠČ IN SKLADIŠČNIKE
- ZA DELO NA PODROČJU NABAVE IN PRODAJE
- ZA POSLOVNO ADMINISTRACIJO IN KORESPONDENCO
- ZA VODILNE IN VODSTVENE DELAVCE
- ZA MENTORJE PRIPRAVNIŠTVA
- ZA INŠTRUKTORJE PROIZVODNEGA DELA IN DELOVNE PRAKSE
- POSLOVNI BONTON IN KONTAKTNA KULTURA
- BLAGAJNIŠKO POSLOVANJE
- KLETARJENJE IN STEKLENIČENJE VIN

4. Izobraževanje za prosti čas

- KROJENJE IN ŠIVANJE
- MINI AVTOMEHANIKA
- ZA VOZNIKE MOTORNIH ČOLNOV
- ZA FOTOGRAFE AMATERJE
- ZA OBREZOVANJE SADNEGA DREVJA
- ŠOLA ZA ŽIVLJENJE

Organiziramo raznovrstne oblike izobraževanja ob delu in izpopolnjevanja glede na potrebe in želje delovnih organizacij.

Lahko se prijavite osebno v poslovnih prostorih Delavske univerze in knjižnice Krško, CKŽ 15, ali po telefonu 31-152 vsak dan od 7. do 14. ure, ob sredah do 16. ure. Ob istem času dobite tudi vse informacije.

Plesni studio Videm:

Vrsta plesnih tečajev

Plesni studio »Videm« bo tudi letos organiziral vrsto plesnoizobraževalnih oblik. Med njimi so začetni in nadaljevalni tečaji latinskoameriških in standardnih plesov za mladino in odrasle, jazz tehnike, rock'n'rolla... Mladina se lahko vpiše v celoletno plesno šolo, in sicer v mlajšo skupino (4-8 let) in starejšo (1.-6. razred). Ob tem sta pri Plesnem studiu »Videm« organizirani še mali plesni skupini za mladino, staro 9-13 let in nad 13 let. Nad 15 let stare interesente vključujejo v folklorno skupino, obstaja pa še skupina za aerobiko.

Vsi zainteresirani se lahko vpišejo v eno izmed skupin vsak torek in četrtek med 16. in 18. uro v telovadnici OŠ dr. Mihajla Rostoharja v Krškem. Vse dodatne informacije lahko dobite, če pokličete na telefon št. 31-977 ali pa jih zahtevate pisno na naslov: Dušan Vodlan, Delavska 9, 68281 Senovo.

Aids kot posledica tehnološke revolucije

Letos se je v pariških knjigarnah pojavila knjiga Zgodovina aidsa, ki jo je napisal Mirko Dražen Grmek, profesor bioloških znanosti in medicine v visoki šoli Sorbonne. Je eden glavnih strokovnjakov za aids, njegova knjiga pa je prva knjiga te vrste v svetu in jo že prevajajo v angleški, italijanski in nemški jezik. Profesor Grmek je v Franciji postal priznan znanstvenik. Pred petimi leti so v Parizu objavili njegovo knjigo Bolezni v zori zahodne civilizacije, ki bo kmalu prevedena tudi v hrvaški jezik. Njegova dosedanja dela, kot so Uvod v medicino ali Medicinska enciklopedija, imajo bolj pedagoški in kulturni poudarek.

Prof. Grmek za knjigo Zgodovina aidsa pravi, da je to njegovo najpomembnejše delo. Je prvo delo, ki je narejeno s spoznavnega stališča in pri bolezni kot je aids, je zelo pomembno, da se pojasni okoliščine nastanka. Opisuje, odkod je bolezen prišla, kako se je pojavila, širila, kako smo jo spoznali, napredek medicine pri preučevanju te bolezni. S pomočjo aidsa se je pokazala veličina in beda medicine. Veličina, ker je upela pojasniti virusni vzrok, beda, ker ni uspela odkriti sredstev za preprečitev in zdravljenje bolezni.

Virus aidsa obstaja že več desetletij, morda tudi več stoletij, pravi prof. Grmek. Nekateri mislijo, da je virus umetno ustvarjen, vendar je dejstvo, da je bolezen obstajala že pred več kot šestdesetimi leti, ko sploh še ni bilo teoretičnih možnosti za ustvarjanje virusov, dokaz, da ima virus naraven izvor. V preteklosti ni bilo pogostih stikov krvi, intravenoznih injekcij, vbrzganjanja drog direktno v kri, spolni odnosi so bili lokalno omejeni le na majhno število partnerjev. V stari Grčiji so bili homoseksualni odnosi strogo regulirani, v Evropi pa jih je preprečevala stroga krščanska morala. Mnogoženstvo je obstajalo le v strogih družbenih in geografskih mejah.

Prof. Grmek pravi, da je širjenje aidsa posledica tehnološke revolucije, ki je spremenila način življenja, pospešila razvoj komunikacij, zvišala življenjski standard, kar je ljudem omogočilo mnoga potovanja, osvobodila človekovo seksualnost. Homoseksualnost se hitro širi. Tragičen primer so narkomani, ki so pogosto biseksualci in se vdajajo prostituciji. Na razširitev aidsa vpliva tudi dejstvo, da je medicini uspelo odstraniti nekatere bolezni, ki so aids prikrivale. Bolniki, ki so poleg aidsa imeli še kakšno drugo bolezen, so kmalu umrli in tako lahko okužili le majhno število ljudi.

V zgodovini nastanka in širjenja aidsa je več faz. Najprej je bil aids prikrita bolezen in šele leta 1981 so jo priznali kot neko novo, neznano. Najprej so mislili, da se virus širi le med homoseksualci, a kmalu so spoznali, da gre za splošno nalezljivo bolezen, ko je obolel prvi hemofilik. Med letom 1983 in 1985 so raziskali vsak atom in vsako molekulo virusa, kar je povzročilo napredek imunologije in molekularne biologije, v letih 1987 in 1988 pa niso odkrili nič novega.

Glede na stopnjo nevarnosti in načine prenašanja obstajajo tri različne vrste virusa. Ameriški tip se je pojavil v velikih mestih amerike, New Yorku, Los Angelesu in San Franciscu. Tu so simptomi bolezni dosti hujši, veliko število seropozitivnih zbolijo za aidsom in umre, virus pa se preneša predvsem s homoseksualnimi odnosi in krvjo. Druga, afriška vrsta virusa, izvira iz belgijskega Konga, Zaira, Kinšase. Tu ima bistven vpliv na širjenje virusa heteroseksualna prostitucija. Tretji, zahodnoafriški virus, prihaja iz nekdanjih portugalskih kolonij, predvsem iz Gvineje in Senegala. Tu je virus starejši in mnogo blažji, prenaša se izključno s spolnimi odnosi, veliko število seropozitivnih pa še do danes ni obolelo.

V Evropi se v glavnem pojavlja ameriški tip aidsa, nekaj pa je tudi primerov afriškega virusa.

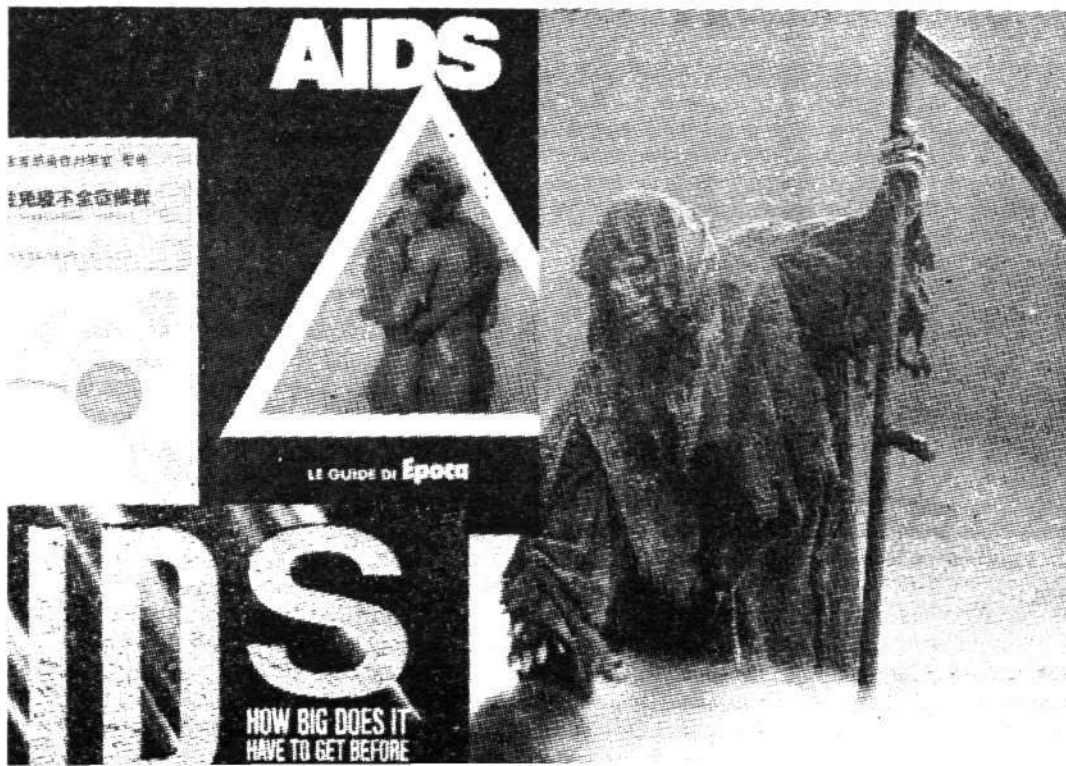
V severnih delih so prenašalci v glavnem homoseksualci, v južnih delih pa narkomani. Francija in Španija sta najbolj izpostavljeni, ker sta na sredini. V državah vzhodnega bloka prevladuje afriški tip aidsa. Najstarejši primer, ki so ga klinično priznali, se je pojavil leta 1959 v Manchesteru. Norveški mornar, njegova žena in otrok so oboleli leta 1966. Kdaj bo bolezen prešla iz seropozitivnosti v stadij aidsa je odvisno od dodatnih infekcij z bakterijami ali tudi z istim virusom.

V prihodnosti bo aids eden izmed prvih medicinskih problemov, poudarja prof. Grmek. Med prvimi so izpostavljeni narkomani, homoseksualci, ljudje, ki imajo seksualne odnose s številnimi partnerji ter hemofiliki. Z normalnimi spolnimi odnosi se okuži le 10 odstotkov ljudi, vendar je prav ta del zelo pomemben, ker se nanaša na celo populacijo.

Za Jugoslavijo prof. Grmek pravi, da je zaradi turizma bolj izpostavljena okužbi, pa tudi več kot milijon naših ljudi živi v drugih evropskih državah, to pa je velika nevarnost za prenašanje aidsa v našo državo. Glede na ekonomski položaj in kulturno tradicijo smo relativno manj ogroženi, vendar pa ne izven nevarnosti. Prvi korak v borbo proti aidsu je, da se zavedamo, da aids obstaja ter da je javnost jasno in izčrpno obveščena o nevarnosti te bolezni.

Povzetek članka Mirka Galića, Danas, št. 365, 14. 2. 1989, str. 70—72

Povzela: Andreja Žibert

Balet vertical

Športno plezanje se v mnogoterih pogledih razlikuje od klasičnega plezanja (alpinizma). Razvilo se je iz ideje prostega plezanja, to je plezanja brez tehničnih pripomočkov! Tu se vrvi, klini, vponke, zatiči... uporabljajo le kot varovala. Pri športnem plezanju so plezalni problemi zreducirani na kratke dolžine. Štirideset metrov pomeni že zelo dolgo smer. Vendar pa so težavnosti v takih smereh pognane do skrajnosti.

Nekateri gibi oziroma zaporedja gibov se v najtežjih smereh vadijo dneve, celo tedne dolgo. Seveda je število padcev pri tem veliko. Zato je potrebno zanesljivo varovanje. Najpogosteje uporabljamo ekspanzijske kline — svedrovce.

Cilj športnega plezalca je preplezati čim večje težavnosti v skali le z uporabo naravnih oprimkov. Drugače rečeno, le z močjo svojih rok in nog.

Pri ocenjevanju težavnosti uporabljamo več lestvic. Pri nas je največ v rabi lestvica UUIA. Ta razvršča težavnosti prostega plezanja od I do XI in je odprta navzgor. V športnem plezanju pa štejejo le smeri z oceno nad VI.

Danes verjetno najtežja športna smer na svetu je Wall street v ZRN! Do sedaj edini vzpon v tej smeri je opravil Wolfgang Gullich. Sicer pa so najtežje tiste z oceno X+.

Plezalci alpinističnega odseka Novo mesto - Krško smo opravili tudi že lepo število športnih vzponov. Tako sta Gorazd Pozvek in Bojan Kurinčič (oba Senovo) preplezala smer Brez raza VI+ v plezalnem vrtcu, ki smo ga opremili na Armeškem. Marjan Zver-Marč (Brežice) pa je bil uspešen v Odi norosti VIII v Vipavi ter smereh Saraja VII+/VIII- in v smeri Child in time VIII v Armeškem. Slednjo smer je dal na spisek svojih vzponov tudi Arnold Koštomaj (Krško). Miloš Kolšek (Krško) pa je poleg več vzponov VIII stopnje zlezel še smeri Desiree VIII+ v Vipavi, Soleo VIII+/IX- v Dolžanovi soteski in smer Ognjene kočije IX- v Armeškem. Ko pa tole berete, pa imamo že še kaj težjega v žepu.

Miloš Kolšek

Foto: Jolanda Boh

Mojih pet minut v taboru

Ura je noč — temna, čisto črna noč. Ne spominjam se veliko takšnih noči. Še luno je strah sprehajati se po nebu v taki temi. Lahko bi rekel, da je tako temna noč, da sem se s prstom v oko žoknil, ko sem se hotel po nosu popraskati. Celo netopirji so v parih letali — s kresničkami. Blažena noč — vse že spi, je polnoč... Le v zraku se čuti grenka negotovost.

Biti na prostem ob tej pozni temni uri... Človeka kar stisne pri srcu in mravljinca se mu sprehajajo po hrbtu. Najbolje se je stresti, da mravljinca dol popadajo. K temu nekako logično »paše« še tišina, mir, spokojnost. Sliši se le pogovor listja na drevju in rahel šepet grmovja in le tu pa tam kakšen tihi izdih ali kaj podobnega iz šotora. In pa seveda bitje mojega srca — to je bilo od vseh šumov še najbolj glasno.

Odpravljam se spat. Svoje dežurstvo končujem. Vsi spijo v spokojni tišini. To grozno glasno tišino kar naenkrat - v glavnem se strašne stvari zgodijo kar naenkrat — pretrga nekakšen, sprva droben tiki-tiki-tiki. Na debelo požrem »knedl«, ki se mi je naredil v grlu, in z njegovo pomočjo potisnem srce zopet na staro mesto. Ponovno vedno glasneje in bližje tiki-tiki-tiki. V tej nočni grozi so ti tikiji slišati kot lomastenje kakšnega dinosavra — no, to mogoče ravno ne, ampak medveda, to pa zagotovo. Mrzlično razmišljam, kaj stro-

kovna literatura navaja o srečanju z medvedom, grizlajem, recimo. Nič pametnega mi ne pride na misel. Za srečanje z morskim psom bi vedel, kaj storiti, da odneseš celo kožo — svojo mislim. Predvsem moraš ostati miren in priseben, v glavnem se ne smeš gibati. To je še najlažje izvedljivo, če sedi pri miru pred TV ekranom. No, daj, daj, kaj zdaj »tumbaš« o morskem psu?! Tu ga verjetno ni, ker je preveč daleč od morja. Še dobro, da si cel teden nisem strigel nohtov na rokah, sem vsaj imel kaj početi z rokami. Spominjam se, da imam baterijski reflektor čez ramo. Odrešilna misel mi šine v glavo. Na hitro mu bom posvetil v oči, ga tako oslepil, da bo dobil sončno slepoto, pa še kap ga bo mogoče, če bom imel malce sreče. Kaj pa, če ne bom imel sreče? Malce se ozrem okoli in napejnam očala, kje je kakšno drevo v bližini, ki bi mi zagotovilo časten umik. Optimist. V tej čisto črno črni temi bi ga lahko videl edino z nosom, ko bi trčil vanj. Ja, nič. Ne ostane mi nič drugega, kot da storim, kar sem se namenil - brez možnosti umika. Kdor riskira, profitira — pravi dobra ljudska modrost, ali pa izgubi, še dodaja.

Tiki-tiki-tiki-tiki

Sam sem vlivam pogum. Globoko vdihnem, ker ne vem, koliko časa potem ne bom dihal. Ja, zgodi se, takole včasih, da človek v takih položajih enostavno kar pozabi dihati.

To sem nekje prebral. Ne spominjam se, ali je bilo to tam, kjer sem prebral tisto o morskem psu ali... Napetost v ozračju je rasla, ker pa sem bil del tega ozračja, je rasla napetost tudi v meni. Lahkotno, zaradi prejšnjega globokega vdih sem bil malce lažji, sem se približal tiki-tiki-tikiju. Bil sem v njegovi neposredni bližini. On pa v moji in v bližini skladišča s hrano. Slišal sem pospravljanje hrane, cmokljanje in podobne glasove. Razmišljam: kako vidi pospravljati v taki temi, ko pa jaz ne vidim, kje je zgoraj in kje spodaj?!

Pripravim se za napad z reflektorsko baterijo. Malce se sklonim, s telesom se rahlo nagnem naprej, noge so malce razkoračene in pokrčene. Telo je napeto kot vzmet. Z eno roko držim svetilko, drugo pa si položim na usta. Vprašanje je, ali bom imel potem čas položiti roko na usta, ko bom zakričal od groze. Bolje je, da se že sedaj pripravim. Oči na pecljih. S skrajnimi napori mi uspe zadržati »gledike« v njihovih jamicah. Trzlaj desnega ročnega palca. Temno, gosto, potno ozračje predre oster, skoncentriran snop rumenobelih žarkov in — še vedno ne diham — obsveti...čisto majhno, simpatično Miki miško. Uffff! se mi utrga iz nožnih prstov navzgor in iz ust spolzi med prsti leve roke, ki so še vedno na mojem obrazu. No, ali ji je bilo res Miki ime, ne vem zagotovo, bila pa je

miška; ali pa mogoče mišek? Zagotovo pa vem, da sem globoko izdihnil in hkrati se mi je odvalil Triglav s srca in le dobrim refleksom se imam zahvaliti, da mi ni padel na nogo in da zdaj ne »šantam z gipsom« po Krškem.

Tako sem preživel zadnjih pet minut v planinskem taboru v Logarski dolini, kjer smo julija taborili mladi planinci Planinskega društva »Bohor« Senovo in tam preživeli prijetnih dvakrat po teden dni.

Dežurni M.

Kronika

Kaj je še bolj veselega kot slovo od staršev? Cesta kot sir ementalec, da se nam je skisalo še tisto, kar smo imeli v želodcih. Pod opozorilom PREPOVEDANO KADITI šofer s čikom v ustih hladno drži svoj volan in mirno hiti proti cilju. V Logarski dolini smo pričakovali dobrodošlico — vsaj na lepo pofarbarani tabli SLOVENIJA, MOJA DEŽELA, vendar smo ugotovili, da je to možno samo na televiziji. Očitno je to zmedlo tudi šoferja, da je skrenil s poti, kajti s tov. Tončko sta bila oba žejna hladne pijače (zavili smo namreč h gostilni). Na cilju nas je po dobrodošlici s kamero pričakal tudi oster Hinkov — Bossov glas, takoj potem pa smo zgrabili

Foto: Jolanda Boh

za najboljše šotore, seveda za tiste, v katerih je bilo ponoči največ miši, saj nam je prva izmena poročala, da je drugače ponoči dolgočas. No, energijo smo si spet pridobili z mineštro, za katero je najbrž vedela samo kuharica, kaj je zmešala vanjo. Namreč: prva izmena je bila očitno tako lačna, da so nam v šotoru z zalogami hrane ostale le še konzerve in nekaj kruha. No, mogoče pa so imele miši bogate nočne požrtije! Dobro, da je vsak vzela seboj vsaj eno vrečo sladkarij. No, moramo povedati, da so nas v soboto vsaj desetkrat

klicali na ta dolgočasni zbor s kravjo ropotuljico. Fršlok pa nas je, ko smo izvedeli, da se bomo umivali z mrzlo vodo, pod katero moramo kričati po indijansko, če nočeš, da bi zmrznil. Naš dan se je včeraj končal, ko je ugasnil taborni ogenj in ko smo nekateri fušali ob razglašeni kitari.

(Utrinek iz kronike, ki so jo pisali mladi planinci v taboru Planinskega društva »Bohor« Senovo, ko so od 15. do 29. julija taborili v lepi Logarski dolini.)

Krški plavalci:

Rezervacija za zgornje dele lestvic

Krški plavalni klub Celulozar ima v svojem delovnem programu tri vrste dejavnosti: začetno in nadaljevalno šolo plavanja, rekreativno plavanje za občane ter tekmovalno plavanje, za katerega ima organizirano vadbo v štirih selekcijah. Medtem ko imata I. in II. selekcija nekak pripravljalni značaj, vlogo odkrivanja in »ustvarjanja« dobrih plavalcev, pa ima III. in zlasti IV. selekcija v svojih vrstah tekmovalce (natančneje: tekmovalke), ki s svojimi dosežki sodijo v prve vrste plavalcev tekmovalcev v SFRJ.

Najboljši dokaz za zgornjo trditev so rezultati, ki so jih krške kadetinke in pionirke zabeležile julija na plavalnih prvenstvih za letošnjo sezono. V pregledu bomo navedli samo najvišje uvrstitve — do tretjega mesta.

Natalija Repec — sicer najuspešnejša plavalka krškega Celulozarja — se je udeležila absolutnega članskega prvenstva SFRJ in zasedla 6. mesto v disciplini 200 m kravl ter 7. mesto na 800 m kravl. Vse pozornosti vreden uspeh je bila njena uvrstitev v državno reprezentanco, s katero je nastopila na balkanskem mladinskem prvenstvu v Sofiji in na njem v štafeti 4x200 m kravl pomagala osvojiti 3. mesto za SFRJ.

Ženska kadetska štafeta 4 X 100 kravl — N. Repec, S. Gradišek, I. Resman in B. Černoga — je v poletni sezoni postavila slovenski rekord za kadetinke z rezultatom 4:27,77.

Na kadetskem prvenstvu SFRJ je imel krški klub nadvse uspešen nastop. Natalija Repec je zmagala v disciplinah 100 in 200 m delfin, bila druga na 400 m kravl in tretja na 200 m kravl. Sergeja Gradišek je osvojila 3. mesto na 100 m delfin, štafeta (Repec, Gradišek, Irena Resman in Barbara Černoga) pa je priplavala 2. mesto na 4x100 m kravl.

S članskega prvenstva SRS se je Natalija Repec vrnila z osvojenim prvim mestom na 200 m kravl, na kadetskem prvenstvu SRS

pa je razen v omenjeni disciplini zmagala še na 400 m kravl, 100 in 200 m delfin ter bila druga na 50 in 100 m kravl. Dvojno zmago si je med kadetinjami na tem prvenstvu priplavala tudi Sergeja Gradišek, in sicer na 50 in 100 m kravl, temu pa dodala še 2. mesto na 200 m kravl in 3. mesto na 400 m kravl. Štafeta v že omenjeni sestavi je bila na tem prvenstvu dvakrat uspešna: prva na 4x100 m kravl in druga na 4x200 m.

Za konec omenimo še dosežke tistih, ki »prihajajo«. Na pionirskem prvenstvu SRS je Anuška Cerovšek zasedla 2. mesto na 400 m in 3. mesto na 800 m kravl, medtem ko je Natalija Repec imela štiri dobre uvrstitve: drugi mesti na 100 in 400 m kravl ter tretji mesti na 200 in 800 m kravl. Tema dvema tekmovalka se z večjim številom uvrstitev od 2. do 6. mesta pridružujejo še Alenka Drevo, Mitja Kerin, Maja Kraševc in Gregor Povhe.

Natalija Repec

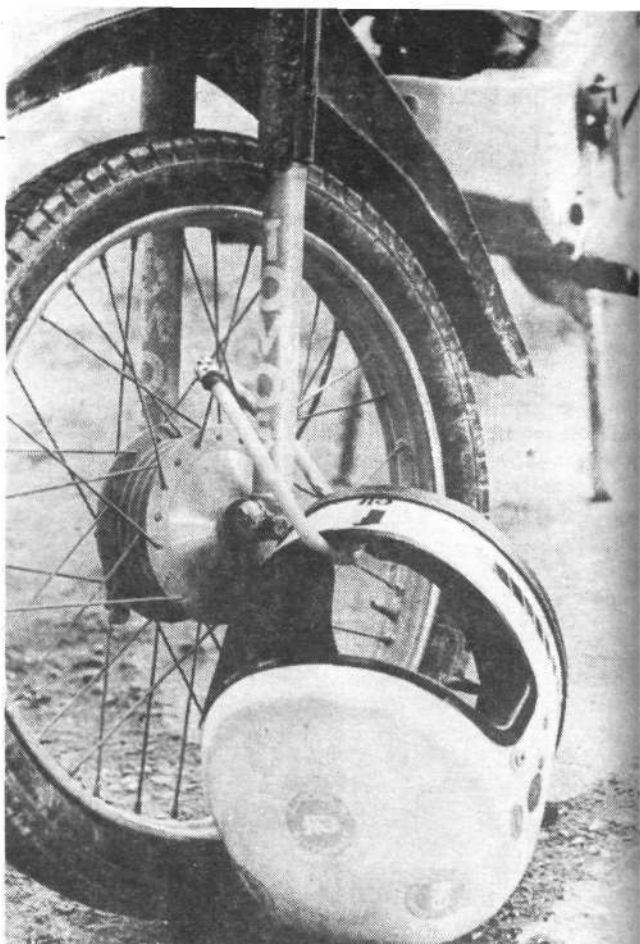

Foto: Črt Čargo

Letovanje predšolskih otrok VVZ Krško

V času od 24.6. do 3.7.1989 smo se v Nerezine odpeljali otroci, vzgojiteljice in varuhinje iz VVZ Krško. Za letošnje počitnice smo si pripravili pester zabavni program in se povezali s šolo zdravega življenja z namenom, da otroke čim bolj okrepimo in jim naredimo počitnice prijetne.

S polnim kovčkom zdravil smo potovali v Nerezine in prtljage ni bilo nič manj, ko smo se vračali domov.

Trudili smo se, da bi čim bolj izkoristili okolje, ki pripomore k utrjevanju zdravja in višanju telesne odpornosti. Sonce, voda, veter, zdrav obmorski zrak in stalna aktivnost otrok so prispevali, da smo po desetih dneh staršem pripeljali 56 zdravih in veselih otrok.

Doživeli smo precejšnjo temperaturno spremembo, ko smo iz hladnega Krškega prišli v vroče Nerezine. Da bi se izognili reakcijam otrok na vročino, smo jim nudili veliko tekočin. Vedno so imeli pri roki čaj in cedevito, a najraje so se hladili s sladoledom. V najhujši vročini pa smo počivali v senci. Otroci so po kosilu spali ali se igrali.

Nismo verjeli teoriji, da se otroci na vetru prehladijo, in če veter ni bil premočan, smo upoštevali, da valovanje zraka utrjuje organizem. Otrok tudi nismo podili iz vode, ko

jim je bilo najlepše, raje smo jih vzpodbujali k večji aktivnosti. Tako so otroci resnično uživali in kljub temu niso kihali in postelje so bile zjutraj suhe. Za razne »trebuholbole«, ki se navadno pojavljajo zaradi domotožja, otroci niso imeli časa.

Zavedali smo se, da potrebujejo otroci za prijetno bivanje daleč od doma mnogo več kakor le sonce in morje, saj ima srečen in zadovoljen otrok več možnosti, da ostane zdrav. Tako smo hoteli izkoristiti prednosti podnebja, da bi otrokom zdravje, s katerim imamo vedno probleme, čim bolj okrepili. Zato smo v našo kolonijo uvedli Solo zdravega življenja. Otroci so redno telovadili, tekli in izvajali dihalne vaje ob morju, to pa so počeli tudi spontano ob vsakodnevnih igri.

Pred sončnimi opeklinami smo otroke zaščitili z mazilom, narejenim v lekarni, in z olivnim oljem, ki smo mu dodali limonin sok. Preparatov za sončenje nismo uporabljali, če je bilo potrebno, smo otroke zaščitili z majicami.

Kjerkoli smo bili, smo vzpodbujali gibalno aktivnost otrok in jih nismo omejevali pri igrah. Sledili smo njihovim željam po igranju in jih nismo po vojaško »podili« v vodo. S tem smo morda dosegli, da se niti en otrok ni poškodoval ali zbolel, tudi zaradi dobrega počutja.

Starši in otroci si bodo vse, kar smo v Nerezinah počeli, lahko ogledali na videokasetah, ki smo jih posneli.

Ob različnih športnih prireditvah, pikniku in zaključku smo se sladkali z dobrotami, ki smo jih dobili od raznih podjetij in posameznikov. Zato bi se radi zahvalili Agrokombinatu Krško, Mercatorju-Preskrbi, Imperialu in vsem posameznikom, ki so nam posladkali bivanje na morju.

Višja med. sestra
Polonca Umek

Zveza sindikatov Slovenije
Občinski svet Krško

Zdravju naproti

Šola zdravega življenja Nerezine

Ne smemo se naveličati poudarjati, da zdravje še ni vse, vse pa postane brez pomena, če ni zdravja. Zdravje pa ni stalno stanje, vedno znova si ga moramo pridobivati in ga varovati. Tudi tema svetovnega dneva zdravja »Kdor zdravo živi, pridobi!« v letu 1986 je bila namenjena zdravemu načinu življenja in je posledica vse večjega prepričanja, da bi morali bolj poudarjati pozitivne ukrepe, s katerimi bi posamezniki in družba lahko varovali in izboljšali zdravje.

Še vedno je glavni poudarek na samem zdravljenju, zanemarjamo pa pozitivne ukrepe, ki bi jih za varovanje zdravja lahko izvajal vsak posameznik. Da je res tako, nas prepričuje praksa. Ali ni naš prvi kontakt z zdravnikom takrat, ko že imamo bolezenske težave? Ne pozabimo na bolezen in zdravnika, ko te težave minejo? Ogromna večina sredstev, namenjenih za zdravstvo, gre za zdravljenje, le malo pa jih namenjamo za preprečevanje obolenj oziroma za spreminjanje nezdravega načina življenja. Zato je potrebno spreminjanje miselnosti, v ljudeh

moramo zbuditi potrebo in življenjsko nujno po zdravem načinu življenja. Zavedati se moramo vse večje ogroženosti z obolenji civilizacije (obolenja srca in ožilja, gibal, boleznih dihal, presnove, duševne motnje itd). Učinkovito sredstvo za krepitev zdravja in preprečevanje obolenja je utrjevanje organizma. Osnovne dejavnike, ki človeka krepijo, imamo v naravi. Eden od glavnih imenov **SOLE ZDRAVEGA ŽIVLJENJA V NEREZINAH** je ta, da v zdravem in čistem okolju s pomočjo naravnih dejavnikov — sonca, zraka in vode — povečujemo, ohranjamo in krepimo telesne in duševne, delovne ter obrambne sposobnosti organizma. Da bi učinke teh dejavnikov še povečali, izvajamo dihalne vaje za pravilnejše, poglobljeno in naravno dihanje, zraven pa sodi še zdravilna telovadba.

V program navajanja na zdrav način življenja vključujemo tudi seznanjanje z razvadami, ki so zdravju škodljive. Ni naš namen »reklamiranje« Sole zdravega življenja, temveč dejstva, da moramo posvetiti precej več skrbi svojemu zdravju, posebej še zato, ker imamo na tem področju še veliko neizkoriščenih možnosti. Naša **ŠOLA ZDRAVEGA ŽIVLJENJA** je le ena izmed njih.

Da nam pomen tega že pronica v zavest, nam pove dejstvo, da imamo jesenski termin Sole zdravega življenja že povsem zaseden in da bodo mnogi prijavitelji morali počakati do naslednjega leta. Navajanje na zdrav način življenja je pritegnilo veliko ljudi, ki bi se nam radi pridružili, zavedajoč se, da so sami prvi odgovorni za ohranjanje in krepitev svojega zdravja!

Znano je, da vsaka urejena družba posveča zdravstvenemu varstvu veliko skrb in postavlja ukrepe, s katerimi varujemo in krepiamo zdravje, ter ukrepe, s katerimi odstranjujemo pogoje in vzroke za nastanek bolezni, na prvo mesto!

Če bi se v to akcijo vključili tudi družbenopolitične organizacije, podjetja in ostali, saj segajo obveznosti iz zdravstvenega varstva tudi na njihova področja, bi lahko prizadevanja, da tudi mi postanemo urejena družba, pričeli kar pri osnovni človekovi dobrini — zdravju. In ko bo tako, bo skrb za zdravje človeka postala realnost, in ne samo črka na papirju.

Organizator **Sole zdravega življenja**
Stane Iskra

Pričela se je rokometna sezona 1989/90

V soboto, 16. septembra, se je s prvim tekmovalnim kolom v vseh republiških ligah pričela nova rokometna sezona. Potem ko je Rokometni klub Krško že lansko jesen številčno okreplil svoje vrste in v tekmovalne sisteme vključil kar devet ekip, je bil začetek letošnje sezone prav tako »množičen«. V republiške lige je ponovno vključil devet ekip, in sicer po tri ekipe mlajših in starejših pionirjev, dve mladinski in članske, ki po vrnitvi v prvo republiško ligo v njej tokrat nastopa že drugo sezono zapored.

Poleg devetih tekmovalnih ekip, kar hkrati pomeni, da je v »pogonu« okoli 100 igralcev, je v organizirano delo ponovno vključeno še lepo število najmlajših. To so otroci letnikov 1978, 1979 in 1980, ki vadijo po osnovnih šolah Krško, Leskovec, Brestanica in Senovo in ki hkrati sestavljajo tudi tri občinske selekcije.

Ob tolikšnem obsegu dela, ki se je že lani načrtno razširilo še na območji Brestanice in Senovega, ima RK Krško seveda veliko večja finančna in organizacijska bremena. Zanimljivo je, da se zmore, vprašanje pa je, kaj bo do konca leta naredila izredna inflacija, ki še kako prizadeva tudi področje telesne kulture in športa. Drugi problem so strokovni delavci - vaditelji in trenerji, ki jih tudi ni na pretek. Trenutno klub razpolaga le s tremi strokovnjaki, kar pa je za sedanjí obseg dela premalo in skuša zato v redno delo pritegniti še najmanj enega trenerja.

V minuli sezoni so ekipe RK Krško prvič v večjem številu nastopale izven državnih meja. Člani so tako gostovali v pobrateni občini Obrigheim, mlajši in starejši pionirji pa so se prvič udeležili mednarodnih mingov v Ravensburgu (ZRN), kjer so oboji prepričljivo zasedli 1. mesta. Zaradi uspešnih gostovanj in nastopov so vse tri našete ekipe že prejele

uradna vabila, da marca in aprila 1990 ponovno nastopijo v Obrigheimu in Ravensburgu.

Naše bralce naj ob tej priložnosti še posebej povabimo na ogled prvenstvenih tekem članske ekipe, ki nastopa v prvi republiški ligi (v pretekli sezoni je osvojila visoko 4. mesto). Na domačem terenu, v športni dvorani osnovne šole v Leskovcu, je razpored jesenskega dela tekmovanja naslednji:

30.IX. — Krško : Usnjar (Šmartno pri

Litiji)

14.X. — Krško : Jadran (Kozina)

28.X. — Krško : Rudar (Trbovlje)

11.XI. — Krško : Bakovci

18.XI. — Krško : Ajdovščina

Vse tekme članskega moštva, v katerem ponovno nastopata povratnika iz JLA, Bruno Glaser in Sandi Keše, se pričnejo ob 19.30, ob 18. uri na iste datume pa v preteklih nastopajo še mladinci, prav tako v tekmovanju republiške lige. **Živko Šebek**

Kolesarska dirka za veliko nagrado »Vidma«

Prizadevnim aktivistom Kolesarskega društva »Videm« Krško je ob pomoči glavnega pokrovitelja, katerega ime društvo tudi nosi, in ostalih sponzorjev uspelo organizirati drugo kolesarsko dirko za veliko nagrado »Vidma«, ki je bila v nedeljo, 10. septembra 1989 od 8. do 14. ure v Leskovcu pri Krškem. Kolesarsko tekmovanje, ki je v ženski konkurenci veljalo tudi za državno cestno prvenstvo, nastopili pa so tekmovalci v vseh kategorijah, je minilo v lepem vremenu in odlični organizaciji.

Kljub temu da kolesarstvo v občini Krško še ni postalo tradicija, se je pred Osnovno šolo Milke Kerin v Leskovcu zbralo kar precejšnje število gledalcev, kar dokazuje, da tudi ta zvrst športa v občini vse bolj pridobiva pomen.

Dirka je bila po izjavah sodnikov in vodij udeleženeh ekip odlično pripravljena, saj je tekmovanje potekalo brez zastojev.

Da pa bi bila prireditev čim bolj pestra, je bilo poskrbljeno tudi za privlačen kulturno-zabavni program, v katerem so sodelovali člani Plesnega kluba »Videm« Krško in folklorne skupine DKD Svoboda s Senovega.

Tako pripravljena tekmovanja so redkost na kolesarskih prireditvah, k temu pa je za boljše predstavo o tej prireditvi treba dodati tudi to, da je šest prvovršenih tekmovalcev iz vsake kategorije prejelo zelo lepe nagrade pokrovitelja in drugih sponzorjev, še posebej tisto, ki jo kot veliko nagrado »Vidma« pre-

Po Istri Kranjec in SFRJ

PULJ — Na tradicionalni mladinski mednarodni etapni kolesarski dirki po Istri je nastopilo v 18 ekipah iz 7 držav nekaj čez 70 tekmovalcev. Jugoslovanski kolesarji so dosegli lep uspeh, saj je bil med posamezniki najboljši član jugoslovanske reprezentance Igor Kranjec, kolesar Krke, zmagalo pa je tudi moštvo Jugoslavije. V točkovanju letčnih ciljev je bil najboljši Novomeščan Eržen (Slovenija B), gorske cilje je osvojil kolesar kranjske Save Bertonec, za najbolj aktivnega kolesarja pa so razglasili Švicarja Gauccija.

Delo-šport, 18. 9. 1989

jme tekmovalcev, ki progo prevozi z največjo povprečno hitrostjo. Tako je na zahtevni progi med ženskami postala državna prvakinja Eva Hatala iz Novega Sada, med mladinkami pa Marija Krnc iz Novega mesta. Med člani je prepričljivo zmago dosegel Ja-

nez Božič iz Novega mesta, ki je bil najboljši tudi v točkovanju letelih ciljev, za gorske cilje pa je največ točk zbral Iztok Melanšek iz Celja. Veliko nagrado »Vidma« je prejel kolesar »Krke« iz Novega mesta Dušan Majde, ki je progo prevozil z največjo povprečno hitrostjo.

Rezultati dirke so naslednji:

1. državno cestno prvenstvo — ženske (44,8 km): 1. Hatala (Mladost Novi Sad), 2. Trebižon (Soča Kobarid), 3. Uršič (Dol pri Ljubljani); mladinke (44,8 km): 1. Krnc

(Krka Novo m.), 2. Podgornik (Soča Kobarid), 3. Travnika (KD Grosuplje);

2. slovensko cestno prvenstvo — člani (89,6 km): 1. Božič (Krka), 2. Šmerc (Merx Celje), 3. Šebenik (Krka); starejši mladinci (67,2 km): 1. Eržen (Krka), 2. Kuček (KD Portorož), 3. Tajnšek (Merx); mlajši mladinci (44,8 km): 1. Majde (Krka), 2. Zupanc (Videm Krško), 3. Poljanec (Sava Kranj); pionirji A (22,4 km): 1. Murn (Krka), 2. Filip (Krka), 3. Hauptman (Rog Ljubljana); pionirji B (11,2 km): 1. Kelner (KD Ptuj), 2. Berce (Sava), 3. Grmšek (Videm).

Anton Pleterski

gozdčiku našega naselja, znosili skupaj cele kupe storžev, zanimivih kamenčkov in školjk, ovonjali vsak grmiček in cvet, in kar je najvažnejše: bili smo srečni.

Res pa je tudi, da smo malo pogrešali tisto poletno čofotanje v vodi, saj smo jo tipali le s palčkom na nogi. Tako je tudi triletna Anja po celodnevem sprehodu in igrah ob obali prosila mamico, naj že vendar enkrat gredo na morje. Pa tudi naš štiriletni Matej nas je spravil v smeh, ko je po vseh igricah in aktivnostih tistega dne poprosil očka, naj ga pelje v hišico na dopust...

Organizatorica programa za otroke
Tatjana Skafar

Prispevek najmlajših iz Šole zdravega življenja v Nerezinah:

V gibanju je življenje

Aktiv organizatorjev rekreacije pod pokroviteljstvom občinskega sveta Zveze sindikatov Krško je letos že drugič organiziral Šolo zdravega življenja v Nerezinah, kamor vključujemo predvsem ljudi, obolele na dihalih. Želja nas vseh je, da bi razširili program še na druga psihosomska obolenja.

Narava je prikrajšala za zdravje nekatere že pri prvih korakih življenjske poti, zato smo letos razširili program tudi na najmlajše. Vodili sta ga višja medicinska sestra in vzgojiteljica.

S pomočjo učinkov naravnih dejavnikov, kot so sonce, zrak, voda in redno izvajanje telesne vadbe, spodbujamo v naši Šoli zdravega življenja tako telesni kot psihični razvoj. Znano je namreč, da je gibanje osnova za ves otrokov razvoj. Otrok, ki se ne more gibati, zaostane v rasti, vse njegove gibalne zmožnosti se razvijajo počasneje, tudi psihične funkcije so slabše, počasnejše je mišljenje in razumevanje. Pri gibanju pa se krepijo vsi organi in se razvijajo tudi psihofizične lastnosti.

Tako se je naš dan začel ob 8. uri zjutraj, ko smo se zbrali na plesišču, potem pa odšli v gozdček ob obali, kjer smo izvajali dihalne vaje in vaje v dihanju, se igrali razne ciklične in družabne igrice, tekali za žogo, se gugal, metali kamenčke v morje, pihali ping-pong žogice in vato s slamicami. Ob hudi vročini, vetru in dežju pa smo poiskali zavetje v pionirskem naselju ter poslušali pravljice, gnetli plastelin, risali, peli in plesali. Lahko rečemo, da smo obhodili vsa drevesa v

»Japijevska gripa« — bolezen za najuspešnejše?

Pred nekaj leti so britanski zdravniki opazili, da se več bolnikov pritožuje nad utrujenostjo in bolečinami v mišicah. Izčrpal jih je čisto navaden sprehod ali hoja po stopnicah, težko so se skoncentrirali in bili so nagnjeni k depresijam. Sprva so zdravniki mislili, da so težave psihičnega izvora in da gre le za namišljeno bolezen, da bi bolniki dobili bolniški dopust. Kmalu so spoznali, da ni tako, saj so žrtve bili

Poziv na previdnost v italijanskem tisku: »Združenje paraplegikov — delamo vse, da bi nas bilo čim manj!«

E' MECCO LA REPUBBLICA ATTTERE PRIMA, CHE DOPO.

Ciario lettore, concentrati per qualche secondo e stampa nella memoria questo annuncio. Devi sapere che velocità, distrazione ed esibizionismo sono le cause di incidenti che spesso portano alla disabilità para e tetraplegica. La nostra associazione è composta da persone che per l'errore di un momento, rimarranno sedute per tutta la vita. Dal profondo del cuore ti diciamo: e meglio riflettere prima, che dopo.

ASSOCIAZIONE PARAPLEGICI. FACCIAMO DI TUTTO PER NON AVERE ASSOCIATI.

Associazione Paraplegici Lombardia Via Tarvisio 13 - 20125 Milano - Tel. 02/6884564 - 6882177

mlajši, ambiciozni, aktivni ljudje, ki jim dan ni bil dovolj dolg, da bi opravili vse zastavljeno delo.

Ugotovili so, da so to resnični bolniki, ki trpijo za povirusno utrujenostjo, oziroma kronično izčrpanostjo organizma, ki so jo poimenovali majalgijski encefalomielit (ME), njen naziv pa je tudi »japijevska gripa« (yuppie flu). Bolezen ima celo vrsto simptomov, katerih vzroki so neznani. Bolniki ne umirajo, ampak postanejo začasni ali trajni invalidi. Huda utrujenost ne izgine niti po dolgotrajnejšem počitku. Bolniki težko preporučajo zdravnike, da so resno bolni. ME se navadno začne z virozo, po ozdravitvi pa so bolniki še naprej utrujeni, moč koncentracije jim vidno oslabi in hudo se utrudijo že ob najmanjšem naporu. Ne morejo se več normalno posvečati svojemu delu, hobijem, prijateljstvu, družinskemu življenju.

Leta 1955 je v londonski bolnici Royal Free Hospital velik del bolnikov, bolniških sester in zdravnikov zbolelo zaradi neobičajno močnega virusa, mnogi oboleli pa so se slabo počutili tudi po več mesecih prestane bolezni. Zdravstvene oblasti in nekateri zdravniki so pojav proglasili za masovno histerijo. Na koncu so dokazali, da gre za prvo britansko epidemijo ME. Kasneje je bilo na svetu še 50 takšnih epidemij, pa tudi ogromno posameznih primerov te bolezni.

Znaki bolezni so danes natančno opisani, vendar se zdravniki ne morejo zediniti ali gre za bolezen v klasičnem pomenu besede ali le za skupek simptomov. V londonski bolnišnici St. Mary so pri delu bolnikov, ki imajo ME, odkrili okuženost z virusom iz skupine enterovirusa, ki napadajo predvsem prebavni sistem. Vendar za ME zbolijo tudi bolniki, ki niso okuženi z virusom. Tako nekateri zdravniki menijo, da virusi niso glavni krivec, ampak da je prvotni vzrok bolezni slabitev imunološkega sistema, ki izgublja sposobnost, da se upre napadu že znanih virusov.

V dolgi spisek možnih vzrokov za ME vključujejo od neprimerne prehrane do alergij, ki jih povzročijo zobne zalivke. Pri nekaterih bolnikih opažajo okuženost debelega črevesa z mikroorganizmi ali z gljivico »candida albicans«, ki je ves čas prisotna v človeškem črevesju, nevarna pa postane zaradi antibiotikov ali prehrane, ki vsebuje veliko škroba in sladkorja. Takrat se razširi po celem telesu in ogroža človekov imunološki sistem. Simptomi ME pri nekaterih bolnikih popolnoma izginejo, ko se z zdravili ali dieto uniči »candida«.

Nekaj strokovnjakov meni, da so glavni vzrok ME stresi sodobnega življenja, ki jih povzročata nenehna napetost in obsedenost, da bi čimbolje opravljali delo, predvsem pri ljudeh, ki imajo ambicije večje od svojih sposobnosti. Tako zdravniki iz bolnice Charing Cross menijo, da je glavni

vzrok ME prehitro ali pregloboko dihanje, tako imenovana hiperventilacija, pri čemer se zaradi premale količine ogljikovega dioksida v krvi spreminja kislost tkiva, kar povzroča kronično utrujenost v mišicah. Tako s psihoterapijo bolnike navajajo na enakomernije dihanje in pravilno ravnotežje med počitkom in naporom, tako da lahko bolniki preprečijo hiperventilacijo.

Na spisku vzrokov za ME so tudi ekološki problemi, kot so izčrpanje vitalnih kemijskih elementov iz tal, umetna gnojila in s tem prisotnost raznih kemijskih snovi, toksinov in alergenov v hrani. Pri nekaterih bolnikih se stanje hitro popravlja po kuri vitaminov in mineralov.

Pri nekaterih bolnikih se po določenem času stanje popravi samo od sebe, zato je težko oceniti, koliko je k temu prispevala določena kura. Bolniki pogosto uporabljajo razne metode alternativne medicine od homeopatije (bolezen zdravijo z majhno količino tistih snovi, ki bi v večjih količinah v zdravem človeku povzročile to bolezen) do akupunkture.

ME ni navadna bolezen. Vendar bo preteklo veliko časa, da bodo dokončno odkrili vzroke bolezni in učinkovito zdravilo. Ljudje, ki imajo ME, se zaenkrat lahko tolažijo le z dejstvom, da jim njihovi svojci in zdravniki verjamejo, da se ne pretvarjajo in da so resnično bolni.

Povzetek iz članka Jasne Zanič-Nardini, Danas, št. 368, 7. 3. 1989, str. 76-77

Povzela: Andreja Žibret

1939 - 1989

Ogrodje stare stiskalnice in čistilnice lesa, del obzidja celuloznega obrata in delavnice. V ozadju se vidi Stara vas, za katero pa lahko danes trdimo, da ni več stara. (Foto: arhiv TCP).

Valvasorjeva knjižnica in čitalnica Krško

Vabimo vas, da nas obiščete v prenovljenih prostorih kapucinskega samostana v Krškem na Cesti krških žrtev 26 in postanete naš član.

V knjižnici si lahko izposojate knjige za prosti čas in razvedrilo in strokovno literaturo z vseh področij v slovenskem ali tujih jezikih.

Vašim otrokom pa poleg najrazličnejših knjig nudimo tudi zvočne kasete s pravljicami in pesmicami.

V časopisni čitalnici imamo preko 50 naslovov različnih časopisov in revij, ki jih lahko preberete pri nas ali pa si jih izposodite na dom.

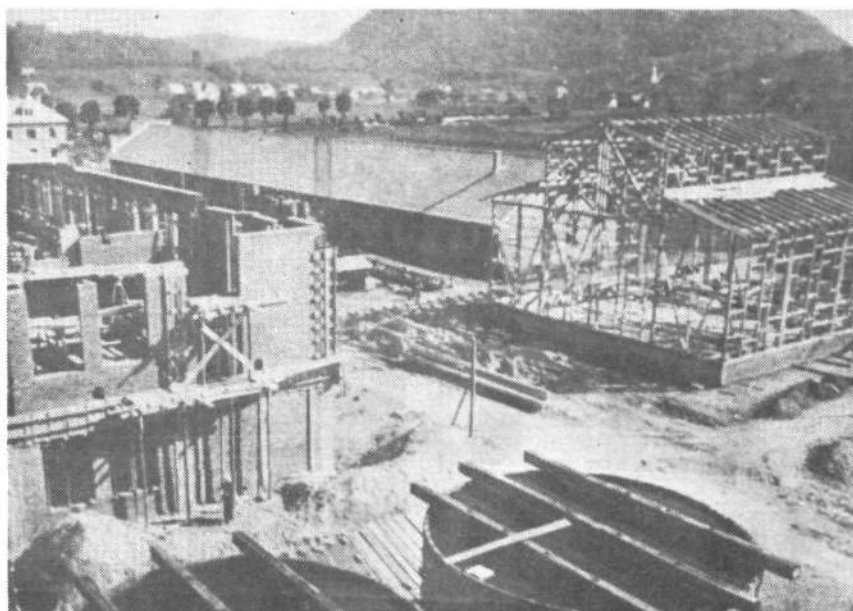
Če pa ne veste, kje bi našli miren kotiček za svoj študij, pridite v našo študijsko čitalnico, kjer so vam na voljo najrazličnejše enciklopedije, priročniki in slovarji.

V stavbi kapucinskega samostana sta tudi stara baročna knjižnica iz 17. stoletja in galerija slik in plastik starih mojstrov. Ogledajo si ju lahko organizirane skupine, vendar vas prosimo, da prej najavite svoj obisk ustno ali po telefonu 31-269.

V času zimskih počitnic pa za učence osnovnih šol in gojence vrtcev organiziramo ure pravljic in ogleda otroških filmov na videokasetah.

Vabimo vas tudi na literarne večere s predstavitvami novih knjig, ki jih občasno organiziramo v prostorih Valvasorjeve knjižnice.

Obiščete nas lahko vsak dan od 9. do 14. ure, ob ponedeljkih in petkih od 9. do 18. ure. Ob torkih in četrtek od 16. do 18. ure pa si lahko izposodite knjige in zvočne kasete v našem izposojevališču na Vidmu na Cesti 4. julija 59.

Proslava 50-letnice podjetja Videm bo v soboto, 30. septembra

Prvi kuhar celuloze so v Celulozi Videm-Krško skuhalo 20. oktobra 1939, pa se ta datum šteje za »uradni« začetek proizvodnje v največji krški oziroma posavski tovarni, ki ima dislocirano proizvodno enoto tudi v Titovem Drvarju (BiH).

Proizvodnja celuloze in papirja teče v podjetju Videm — celuloza, papir in papirni izdelki non-stop oziroma leto in dan po vseh 24 ur. Praznovanja zlatega jubileja ni bilo ekonomsko smotrno organizirati prav na dan, ki šteje za »uradni« začetek proizvodnje, če naj bi ves kolektiv imel možnost biti priča prazničnemu dogajanju.

V soboto, 30. septembra 1989, bo v matičnem delu »Vidma« namreč popoln zastoj zaradi remontnih del, pa bo ta dan zato najprimernejši za proslavo dogodka, ki je pozneje prinesel tolikšno preobrazbo v te kraje.

Na Trgu Matije Gubca pred DKD Edvarda Kardelja bo slovesnost, ki se je boste prav gotovo udeležili — ob delavcih »Vidma« — tudi mnogi drugi. O njej vas bodo natanko obvestili plakati in sredstva javnega obveščanja.

Podjetju VIDEM — celuloza, papir in papirni izdelki zaželimo »srečno pot« v naslednjem polstoletju...

Galerija Krško vabi

V petek, 29. septembra ob 18. uri bo v prostorih Galerije Krško otvoritev razstave slik in risb akademske slikarke

Susanne Kiraly-Moss

Slikarko in njeno delo bo predstavila umetnostna zgodovinarica Breda Ilich-Klančnik.

Z odlomkom iz monodrame Beseda Miška Kranjca bo nastopil dramski igralec Rajko Stupar.

SLAVA VOJVODINE KRANJSKE,

TO JE RESNIČNA, TEMELJITA IN PRAVA LEGA IN USTROJ V MARSIKATERI STARI IN NOVI ZGODOVINSKI KNJIGI SICER SLAVNO OMENJENE, VENDAR DOSLEJ ŠE NE PRAV POPISANE RIMSKO-CESARSKE DEDNE DEŽELE, S POPOLNIM IN IZČRPNIM POPISOM VSEH NJENIH POKRAJIN, DOLIN, POLJ, GOZDOV, GORÁ, TEKOČIH IN STOJEČIH VODÁ, PODZEMELJSKIH GORSKIH JEZER, ZLASTI SVETOVNO ZNANEGA ČUDEŽNEGA CERKNIŠKEGA JEZERA, ČUDOVITIH JAM IN MNOGO DRUGIH NENAVADNIH NARAVNIH ČUDEŽEV, PRAV TAKO RASTLIN, RUDNIN, DRAGIH KAMNOV, STARIH NOVCEV, ŽIVALI, PTIC, RIB ITD., RAZEN TEGA OKOLIŠEV, GOSPOSTEV, GRADOV, MEST, TRGOV, OBMEJNIH STAVB IN TRDNJAV IN NJIH NEKDANJIH IN DANAŠNJIH LASTNIKOV ALI PREDSTOJNIKOV, POVELJNIKOV, PREBIVALCEV, JEZIKOV, NAVAD, NOŠ, OBRTI, OPRAVIL, VERE, SVETNIKOV, PATRIARHOV, ŠKOFOV, REDOV, ŽUPNIJ, CERKVÁ, SAMOSTANOV ITD., DOSTOJANSTEV, SLUŽB, SODIŠČ, STANOV IN DRUŽIN; TUDI DEŽELNIH KNEZOV, LETOPISOV, STARIH IN NOVIH ZNAMENITOSTI PO LASTNI PRAV NATANČNI PRIPOVEDI, PREISKAVI, IZKUŠNJI IN

Z ZGODOVINSKO-TOPOGRAFSKIM OPISOM

V PETNAJSTIH, A V ŠTIRI GLAVNE DELE RAZDELJENIH KNJIGAH S ŠTEVILNIMI ČRTEŽI IN LIČNIMI BAKROREZI IZDAL

JANEZ VAJKARD VALVASOR,

SLAVNIH KRANJSKIH DEŽELNIH STANOV STOTNIK DOLENJSKE STRANI IN ČLAN ANGLEŠKE KRALJEVSKE DRUŽBE, A V ČISTO NEMŠČINO SPRAVIL IN NA ŽELJO S PRENEKATERIMI DODATNIMI RAZLAGAMI, Z OPOMBAMI IN S PRIPOVEDMI RAZŠIRIL ERASMUS FRANCISCI, SVETNIK GROFOVSKE HIŠE HOHENLOH IN GLEICHEN, LJUBLJANA

ANNO MDCLXXXIX.

NAJDE SE PRI WOLFGANGU MORITZU ENDTERJU, KNJIGARJU V NÜRNBERGU.

IZDANO Z ZAŠČITO SVETEGA CESARSKEGA VELIČANSTVA

Foto: Ljubo Potočnik